АГРОТЕХНИКЭ ХҮНДЭЛДЭГ ХҮНҮҮД АМБААР ДҮҮРЭН ТАРЯАТАЙ

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 222 (10283) | 1963 оной сентябриин 19, четверг | Сэн 2 мүнгэн

* * *

НАМАРАЙ ПААР ХАХАЛХА ТҮСЭБ ЗААБОЛ ДҮҮРГЭХЭ

ыалангаа эсэбээр, аша үрэ ехэ-
үү хэрэглэжэ, ургаса багатай
гмнуудай орондо шэниисэ, го-
куруза пээ мэтын үнэтэ ур-
ые ехээр тариха, газараа
тар болгожо, буһали жэлэй
хооһоор байлгахагүй гэһэн
ЦК-гай мартын Пленумэй
шиидхэбэринүүдые бэе-
республикын колхоз, сов-
түрүүшын амжалта туйлажа
Имагтал энээнэй ашаар
ондо республикамнай гүрэн-
миллион пүүд тарaа тушаа-
гэһэн үндэр уялга
арсатай болоо бшуу.

манай эндэхи гэнданги ула-
газарта шэниисэ, горох мэтэ
нуудые хабар хахалһан га-
тариха, тогтуурютай баян
абахын аргагүй. Энэнь байг-
эрхэ байдалда элеэр харагда
хахалагдаагүй таригдаһан
ыэ үнэтэ ургамалнуудай га-
һайн ургаса абадаг тари-
хоёр дахин шаху
байшоо.

гахэдэ, газарые намар эр-
халхада, тэрээндэ шииг ной-
гээр баригдахаһаа. гадна ур-
тон хэрэгтэй тэжээл тэндэ
байна бшуу. Нүгөө талаа-
гыгөөр, жэгдээр хахалагда-
ай паарые хабартаа дахин
гүй тарилга хэдэг гээшэ.
хабарай тарилгые богони
үнгэргэхэ арга олгоно ха

рай паарай эдэ бүхы аша
мэдэжэ байгаад, тэрэниие
р, һайнаар хахалха гэжэ
гүй, тэрэниие тоохогүй ба-
уд али олон үзэгдэнэ. Имаг-
оз, совхозуудай хүтэлбэри-
энээндэ һаналаа табяагүй
намарай паар хахалха тү-
нтябриин 15-най байдалаар
22 процент дүүргэгдэнэ
Баргажанай, Зэдын, Хяагтын,
үйлэдбэриин управленинүү-
хынууд намарай паар бүри
хахалаа.

колхоз, совхозуудай хүтэл-
шэд ерэхэ жэлэйнгээ ургаса
рой бодомжолонгүй, ганса-
өөдэрэйнгөө талые харалсаад
болонхой. Иимэ хүтэлбэри-
«һолоомын узуурта ма-
лгалуулхамнай» гэһэн шалтаг
Энэмнай одоол хамар до-

роо хараад лэ ябаһан хүнтэй адли болоно. Иигэжэ мүнөө сагай томо, олон һалбаритай ажахынуудые ударидажа болохогүй.

Һаяхан КПСС-эй обкомой бюро дээрэ Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Архинчеев, парткомой секретарь нүхэр Доржиевэй гэгшэдэй намарай паар хахалха түсэбөө тон муугаар дүүргэжэ байһан тухайнь зүбшэн хэлсээ. Тиихэдэ нүхэр Архинчеев одоол холые харадаггүй, газар таряалангаа саашадань хүгжөөхэ эрмэлзэлгэгүй, мүнөөдэрэйнгөө лэ тала хараад лэ үнгэрдэг байһанаа үшөө дахин элишэлэн харуулба.

Нүхэр Архинчеев КПСС-эй обкомой бюро дээрэ намарай паар бирагтай хахалаагүй байһанаа сагаруулжа, элдэб шалтагаан урдаа барихаа һэдэһэн байха юм. Ажахын тон шухала хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандаһанайнь, намарай паар хахалха түсэбөө дүүргэхэ хэрэгтэ һэнгэргүйгөөр хандаха зан гаргаһанайнь түлөө нүхэд Архинчеев, Доржиев гэгшэдтэ шанга зэмэ тохогдоо. Хэрбээ эдэ хоёр хүтэлбэрилэгшэдэй намарай паар хахалха түсэбөө ойрын сагта дүүргээгүй һаань, тэдэнэр партиин гэшүүндэ, колхозой хүтэлбэридэ саашадаа байжа шадаха гү гэһэн асуудал табигдаха болоно гэжэ партиин обкомой бюро тэдэнэртэ һануулаа.

Зүгөөр эдэнэртэ адли намарай паар хахалалгые гэдэргэ татажа байһан хүтэлбэрилэгшэд бусадшье үйлэдбэриин управленинүүдтэ үзэгдэнэ. Зэдын управлениин «Красный Октябрь», Бэшүүрэй XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай, Хяагтын совхозой хүтэлбэрилэгшэд элдэб шалтагаан урдаа барьяад лэ, намарай паар хахалалгые гэдэргэ татана.

Үйлэдбэриин управленинүүд, хүдөөгэй парткомууд энэ шухала хүдэлмэриин тон хангалтагүйгөөр ябажа байхада бодото хэмжээ абангүй, ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэдэй гээгдэнги һанал бодолтой эбеэшоод һуудагынь гэмшэлтэй. Управленинүүдэй, колхоз, совхозуудай агрономууд газар хэр зүбөөр, һайнаар хахалагданаб гэжэ саг үргэлжэ хинан

шалганагүй. Имагтал энээн дээрэһээ болоно, олохон газарта намарай паар гүйхэнөөр, предплужниггүйгөөр, һайса жэгдэлэнгүйгөөр хахалха баримтанууд гарана бшуу.

Саг орой болоо. Тиигэбэшье колхоз, совхозууд бии байгаа техникэеэ зүбөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ шадабал, намарай паар хахалха түсэбөө дүүргэжэ шадаха байна. Мүнөө үедэ силос дарлага түгэсэжэ, тракторнуудые бүхыдэнь тооной энэ хүдэлмэридэ табихаар болобо.

Намарай паар хахалха түсэбөө заатагүй дүүргэхын тула колхоз, совхозуудай комбайн шэрэжэ ябаһан тракторнуудһаа бэшэниинь бүхыдэнь энэ хүдэлмэридэ табижа, хоёр халаанда хүдэлэхэ. Тиихэдэ тэдэнээр нэгэ газар оодорнь булэг булэгөөр ябуулха эрилтэ табигдана. Энэ ушартаа тракторнуудые горючи, тоһолгын материалнуудаар, уһаар хангахада, мүн техническэ туһаламжа хүргэхэдэ, механизаторнуудта эдеэ хоол эмхидхэхэдэ зохид байна ха юм. Мүн таряа хуряалгада ябаһан тракторнуудһааршье һүниндөө газар хахалха шухала.

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд тракторист, звено бүхэндэ намарай паар хахалха график, маршрут хүргөөд, тэрэниие амжалтатайгаар дүүргэгшэдые али болохоор урмашуулха, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ уялгатай. Тиин намарай паар нэн түрүүн 1964 ондо шэниисэ, горох таригдаха полидо хахалагдаха зэргэтэй.

Газарай хүрьһые зүбөөр элдүүрилхэ, намарай паар һайн шанартайгаар хахалха талаар механизаторнуудһаа гадна колхоз, совхозуудай, управленинүүдэй агрономууд сэхэ харюусалгатай. Элһэлиг, һалхинда үлеэлгэгдэжэ гэмтэдэг хүрьһэтэй газарые шаблаагүй плугаар, 25 сантиметр хүрэтэр гүнзэгыгөөр хахалаад, һайса борнойлхо шухала. Бэшэ газартань предплужниггай плугаар гүнзэгыгөөр хахалха зуураа, нэгэн доро тэрэнээ борнойлхо, шүдэтэй каток гү, али бүдүүн модо мухарюулжа, хүрьһыень жэгдэлжэ үгэхэ хэрэгтэй.

300 мянган гектар намарай паар гүнзэгыгөөр, һайн шанартайгаар хахалха түсэбөө заабол дүүргэхэ гээшэ колхоз, совхозуудай мүнөөдэрэй дайшалхы зорилго мүн. Тиигэбэл ерэхэ жэлэй баян ургасын найдамтай үндэһэ һуури табигдаха юм.

КПСС-эй ОБКОМДО

Намарай паар хахалха түсэбөө Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин „Коммунизм" колхозой хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байһан тухай

3 ондо республикын колхоз, совхозуудта ай паар хахалха тухай» гэһэн КПСС-эй ой, республикын Министрнүүдэй Сове-63 оной августын 13-най тогтоолые бэе-хэрэгтэ «Коммунизм» колхозой прав-болон партийна организаци харюусалга-р хандаа гэжэ КПСС-эй обкомой бюро о. Энэ колхоз байгша оной сентябриин 1237 гектар таряалангай хуряагдаад шье, миил 189 гектар намарай паар ха-гэхэ гү, али түсэбөө 8,5 процент дүүр-байна. Эндэ тракторнууд тон муугаар агдана, бүхы тракторнууд нэгэ халаан-үдэлгэгдэнэ, һүниин сагта хүдэлмэри эгүй, хура бороотой үдэртэшье трак-уд намарай паар хахалалгада табигда-Поли дээрэһээ һолоомо хуряаха, тэрэ-һүрилжэ абаха хүдэлмэри эмхидхэгдэ-

Колхозой правлени болон партийна комитет намарай паар хахалха график-даабари механизаторнуудта хүргөөгүй, намарай паар хахалалгада ябаһан механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, тэдэниие материальна талаар урмашуулха гурим тодорхойлогдоогүй байшоо.

КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй 1963 оной августын 13-най тогтоолые бэелүүлхэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандажа, намарай паар хахалха түсэбые муугаар дүүргэжэ байһанай түлөө колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Архинчеевтэ, парткомой секретарь нүхэр Доржиевтэ учетно карточкада бэшэгдэхээр выговор соносхоод, намарай паар хахалха түсэбөө дүүргэхэ шухала хэмжээнүүдые абаха эрилтэ КПСС-эй обкомой бюро тэдэнэртэ табяа.

Тракторай абяан таһарнагүй...

-табан сүүдхэ удаа-
роһон хура бороогой
тэнгэри сэлмэжэ, на-
охид үдэрнүүд тог-
лхозой таряалан, тоог
машина, тракторнуу-
хинөөн үдэр, һүнишье-
алдахаяа болибо.

Михайловка тосхо-
эн тээһээ ороһон хар-
аяр шара шэниисэ,
ртаабха, капуста тээ-
томашинануудай һүн-
ойро зуурашье та-
гүй.

Зэдын үйлэдбэриин уп-
иин Ленинэй нэрэмжэтэ
ойхидой орооһо та-
огородой эдеэнэй ур-
лэг хуряажа, гүрэндөө
р худалдажа, үрэһэ
ээ бэлдэжэ байһан
гээшэ.

ун хүдэлмэриин үедэ
овкын арба нэгэн жэ-
ургуулиин һурагшад,
ар (хүтэлбэрилэгшэнь
икын габьяата багша
ия Кирилловна Фали-
колхоздо ехэхэн туһа
э байна. Илангаяа 5-
А», «Б» классай һураг-
эдынгөө багшанар Цы-
дансаруновна Гырилова,
Семеновна Максимова
эй хүтэлбэреэр хартааб-
лталсажа, эршэмтэй
р ажаллаа. Һургуу-
дай хүсөөр колхоздо
тнер эрхим шанартай
ха хуряагдажа, үрэһэ
э хаагдаа. Мүн 108
хартаабха гүрэндэ ту-

шаагдажа, голодоһондо гараһан үшөө 100 центнер хартаабха гахайн фермэнүүдтэ зөөгдөө. Колхозойхид гүрэндэ хартаабха тушаажа үргэлжэлһөөр. Мүнөө түсэбөө 99 процент дүүргээд байнхай.

Ургаса хуряалга дээрэ колхозой механизаторнууд эрхимээр ажаллана гэжэ тэмдэглэлтэй. Комбайнернууд: Д-Ц. Гаврилов, Ц. Раднаев, В. Семенов, трактористнар: Б. Цыденов, Т. Корнаков, Б. Бакшеев, Д-Ц. Будаев, автомашинын жолоошод: П. Цоктоев, Б. Дондёнов, Д-Ц. Гомбоев, Б-Ц. Бадмаев гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, тэдэнэй нэрэ колхозой хүндэлэлэй самбар дээрэһээ һаладаггүй.

Гэхэтэй хамта механизаторнуудай иигэжэ эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлжэ байхада, худалдаа-наймаанай, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд тэдэндэ анхаралаа багаар табина гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

— Ядахын сагта папирос, зуруул, дабһа, сай, саахар гэхэ мэтэһээ эхилээд, ходо таһалдашана. Худалдаа-наймаанай эмхи зургаанайхид тэрэ мэтые эндэмнай асаржа худалдахаяа яана гээшэб. Гадна гар, хүлөө адаа, отолоо һаа, уяха, боохо винт, эм домшье байхагүй. Эндэмнай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдшье ябанагүй,— гэжэ механизаторнууд гомдоно.

Михайловкын сельпогой, мүн тэндэхи больницын хүдэлмэрилэгшэд таряа хуряалгада хүдэлэгшэдэй эрилтэ, гомдолдо анхаржа, али болохоор туһалха аабза гэжэ һанагдана.

Д. Бакшеев,
колхозой гэшүүн.

УҺАЛАГДАДАГ ГАЗАР—ЕХЭ БАЯЛИГ

Нүхэр Н. С. Хрущев „Волго-Дон" совхоз ошобо

ВОЛГОГРАД, сентябриин 17. (Пресс-группа). «Волго-Дон» совхозой полинууд нэмжынэ. Тус ажахы 16 мянган гектар газартай. Уһалууриин системэ бариха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ ехэ хүдэлмэри ябуулагдаһан байна. 3200 гектарһаа үлүү газар уһалагдадаг болонхой. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Волго-Доной канал шадар байһан эдэ полинууд дээрэ овощ, кукуруза, саахарай свёкло, хартаабха болон бусад ургамалнуудые тарижа ургуулдаг. Нёдондо жэл тус ажахы 108 мянган центнер овощ, тэрэшэлэн ехэ хэмжээнэй арбуз, дыни гүрэндэ худалдаа һэн. Тус совхоз орооһото ургамал таридаг, хүгжэнги мал ажал эрхилдэг.

Дүй дүршэл ехэтэй овощ ургуулагшад, кукурузашад, бахчева ургамал ургуулагшад, таряашад эндэ хүдэлжэ байдаг. Жэл бүри үндэр баян тогтуурита ургаса абажа байха арга боломжо энэ ажахыда бии гээшэ. Теэд эдэ хүсэдөөр хэрэглэгдэнэ гү?

КПСС-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев үсэгэлдэр «Волго-Дон» совхозой овощиин плантаци ерэжэ хараба. Хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэд хүндэтэ айлшаниие хани халуунаар угтаба.

Никита Сергеевич хэды шэнээн ургаса абтанаб, ажалай эмхидхэл ямар бэ, түлбэринь хэды шэнээн бэ гэжэ овощ ургуулагшадай ажалаар һонирхобо. Ажал хэрэг тухай хөөрэлдөөн болоно.

Гектар бүриһөө 18 тонно үгэрсэ, 16 тонно помидор овощ ургуулагшад суглуулжа абаа гээд совхозой директор В. И. Штепо мэдээсэнэ. Ургаса хуряалга үргэлжэлһөөр.

— Ажалтнай ямараар түлэгдэдэг бэ? — гэжэ Н. С. Хрущев асууна.

— Абаһан продукциин хэмжээгээр,—гэжэ овощ ургуулагшадай бригадир агроном З. И. Яковлева харюусаба.

Н. С. Хрущев иимэ асуудалда харюусахыень гуйна: жэшээнь, гектар бүриһөө 200 центнер овощ хуряажа абаа һаань, звеногой хүдэлмэрилэгшэдтэ хэды шэнээн түлбэри үгтэхэб, хэрбээ эдэнэрэй гектар бүриһөө 400 центнер абаа һаань, хэды шэнээн түлбэри үгтэхэ хаб.

Ажахын мэргэжэлтэд, бригадирнууд, звенонуудые даагшад Никита Сергеевич Хрущевто ажалай түлбэри тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Түсэбһөө гадуур абаһан продукциин түлөө овощ ургуулагшад нэмэлтэ түлбэри абадаг. Энээндэ иимэ жэшээ харуулагдаба. Трактористнууд газар уһалагшадай нэгэн даалгагдаһан газар дээрээ овощ ургуулха түсэбөө хоёр дахин үлүүлэн дүүргээ. Энэ хүнэй салин хүлһэн·гурбанайнь нэгэ хубяар дээшэлхэ болоно.

Эндэхи эрхэ байдалда ямар сортын капуста эгээл һайн ургаса үгэдэг бэ, тус ажахыда парнигууд хүрэхэ хэмжээтэй бии гээшэ гү гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев һонирхобо. Капуста тарижа ургуулха хүдэлмэри мүнөө болотор муугаар оньһожоруулагданхай, энээндэ ехэ хэмжээнэй бар хүсэн хэрэглэгдэдэг гэжэ эдэнэрэй анхарал хандуулба.

Звенонуудые даагшад Т. И. Петухова, М. А. Камнева гэгшэдтэй Н. С. Хрущев хөөрэлдэнэ, овощ ургуулагшадай ажал ямараар эмхидхэгдэнхэйб, эдэнэрэй салин хүлһэн хэды шэнээн бэ, продукциин өөрэйнь үнэ тухай дэлгэрэнгыгээр эдэнэрһээ асуужа элирүүлнэ.

— Овощтнай танайда үшөөл ехэ үнэтэй болодог байна,— гэжэ Н. С. Хрущев хэлэбэ. Юундэ иимэб? Овощ ургуулагшадай ажал хүнгэдхэхын, тарилгые машинаар элдүүрилхын тулада совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй һайса бодожо үзэдэггүй дээрэһээнь иимэ болоно.

Бар хүсэ тон багаар хэрэглээд, Москва шадар капустын, овощиин, бусад ургамалнуудай үндэр баян ургаса абадаг түрүү овощ ургуулагшадай дүй дүршэл тухай Н. С. Хрущев хөөрэжэ үгэбэ. Овощиин полинуудта машинануудые зоримгойгоор хүдэлгэдэг болгохо хэрэгтэй. Ямар ургаса ургуулхам ааб гэжэ оролдохоһоо гадна, мүн тэрэ овощиин өөрынь үнэ ямар байхаб гэжэ бодомжолхо хэрэгтэй. Энэ хадаа тон шухала хэрэг мүн, гэжэ Н. С. Хрущев тэмдэглэбэ.

Капустын зурууд хоорондын элдүүрилгэ мүнөө оньһон аргаар хэхын аргагүй гэжэ тус ажахын мэргэжэлтэд мэдүүлбэ.

— Болохо гэжэ Н. С. Хрущев хэлэбэ. Трактор тусгаар түхеэрэлгэтэй байдаг. Капустын набшаһа бага зэргэ тракторай сахаригаар гэмтээгээшье һаа, бараг ааб даа.

Ажалай бүтээсэ оролдосотойгоор дээшэлүүлхэ гээшэ манай зорилго мүн гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев заана.

Тиин тяпка гээшэмнай бүтэмжэгүй хэрэг гээшэ. Совхозой директор, партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэд ажалай иимэ гээгдэнги аргатай юундэ эбсэнэ гээшэб? Коммунизм гээшэмнай ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг общество ха юм. Тяпкаар мүртэй ажал бүтээхын аргагүй.

Тус ажахын хүдэлмэришэд зэргэлээд байһан поли дээрээ помидор суглуулжа байба. Н. С. Хрущев помидор эдижэ үзэнэ. Ехэ амтатай, һайн помидор байна гэжэ хэлэбэ. Овощ ургуулагшад арбуз, дынеэр хүндэтэ айлшаниие хүндэлнэ. Бахчева ургамалнуудай ямар ургаса абтанаб гэжэ Н. С. Хрущев асууна.

— Гектар бүриһөө 8—9 тонно дыни, арбуз абтана,—гэжэ бригадир А. В. Ситов мэдээсэнэ, кукурузын сеялкээр лэ тарилга хэдэгди.

— Газарай хүрьһэндэ ямар үтэгжүүлгэ оруулагдадаг бэ? Тэрэниие хүрэнгэтэеэ хамта оруулдаг гү?— гэжэ Н. С. Хрущев асууна.

Тиимэ бэшэ байшаба. Бахчева, овощиин ургамалнуудай тарилгада самолёдһоо сасажа үтэгжүүлгэ оруулдаг байба. Иимэ хайхарамжагүй ябадалтай эбсэхын аргагүй. Иигэхэдэ ехэ хэмжээнэй үтэгжүүлгэ хиидэ һаладаг гэжэ Н. С. Хрущев зааба. Хэрбээ үрэһэнтэйнь хамта үтэгжүүлгэ оруулаа хада аша үрэнь ехэ, үтэгжүүлгэдэшье арьбан байха.

Үрэжэлтэй горшоогхонуудые хэрэглэхэ тухай хөөрэлдөөн болобо. Энэ хадаа овощ, капустын ургаса дээшэлүүлхэ ехэ арга боломжо мүн. Совет элитэ ехэ эрдэмтэ В. И. Эдельштэйн энэ арга зохёоһон юм. Энэнь манай ороной, мүн хилын саанахи олон ажахынуудта хэрэглэгдэдэг болонхой. Волго-Донойхид иимэ горшоогхонууд соо рассада ургуулдаг болоо һаа, овощиин ургаса ехээр дээшэлүүлхэ һэн. Мүнөө гектар бүриһөө 200—300 центнер овощ абадаг байгаа һаа, иимэ горшоогуудые хэрэглэбэл 400—600 центнер хүрэтэр абадаг болохо бэлэй гэжэ Н. С. Хрущев хэлэбэ.

Уһалагдадаг газар таряалангай арга боломжые хүсэдөөр хэрэглэжэ, овощиин ургаса дээшэлүүлхын тулада тус ажахын мэргэжэлтэд ехээр хүдэлхэ ёһотой. Хэдэ хэдэн ургамалнуудай ургасын түсэб багаар үгтэнхэй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. 1962 ондо гектар бүриһөө 160 центнер саахарай свёкло, 80 центнер хартаабха абахаар түсэблэгдөөд, бодото дээрээ 150 центнер саахарай свёкло, 86 центнер хартаабха абаһан байгаа. Энэмнай уһалагдадаг газарта бшуу! Тиигэн гэхэдэнь ороной олон колхозууд, совхозууд газараа уһалангүйгөөр гектар бариһөө 300—400 центнер саахарай свёкло, 200—250 центнер хартаабха абадаг байнал.

«Волго-Дон» совхоздо гектар бүриһөө оройдоол 200 центнер капуста абтана. Энэнь тон бага гээшэ. Рассада ургуулхын орондо капустын үрэһые сэхэ таридаг байна. Ажалынь муугаар эрхилэгдэнэ. Продукциинь өөрынь үнэ ехэ байна. Нёдондо жэлдэ тус ажахыда центнер овощ бүхэн 5 түхэриг 12 мүнгэтэ болоо, тиигэн гэхэдэнь Москва шадарай «Большевик» совхоздо 10 дахин хямдаар овощ абтадаг байна. «Волго-Дон» совхозойхидтод адляар уһалагдадаг газар ашаглажа болохогүй.

Кукурузын плантаци дээрэ хөөрэлдөөн үргэлжэлбэ. Виктор Тростянскиин оньһожоруулагдаһан звеногой участок. 120 гектар дээрэ 3 механизатор кукуруза тарижа ургуулдаг байна. Томо гэгшын буурсагтай үндэр эшэнүүд хүнүүдэй анхарал хандуулна. Эндэ «Узбекская белая зубовидная» сортын кукуруза ургуулагдана. Кукурузын үндэр баян ургасын мастер Люба Ли гэгшэһээ кукурузын үрэһэн абтаһан байгаа. Тиин һайн ургаса хүлеэгдэнэ.

«Днепровский—200» гэжэ сортын кукуруза үшөө ехэ ургаса үгэдэг гэжэ Н. С. Хрущев тэмдэглэбэ. Зурууд хоорондын 70—70 сантиметр забһартайгаар, уурхай бүхэндэнь 1—2 үрэһэ хээд квадратно-гнездовой аргаар кукуруза таригдаа һэн гээд совхозой главна агроном Т. Г. Щебланова мэдээсэбэ. Зарим газарта уурхай бүхэндэ 4 хүрэтэр таряан һуулгагдаһан байха.

— Уһалагдадаг газарта хоёр лэ хүрэхэ, 4 болоо һаа, үдхэн болохо, буурсаг гарахагүй,—гэжэ Н. С. Хрущев хэлэбэ.

— Энэ совхоздо кукурузын таряанай хэды шэнээн ургаса абтадаг бэ?— гэжэ Н. С. Хрущев асууба.

Тус совхоздо нёдондо уһалагдадаг газарта гектар бүриин миил 14 центнер кукурузын таряан абтаа гэжэ элирбэ. Уһалагдадаг газарта иимэ муугаар хандаха ябадалтай тус ажахын, областиин хүтэлбэрилэгшэд юундэ эбсэжэ байна гээшэб! Газар уһаланшьегүйгөөр иимэ ургаса абахань эшхэбтэр бэшэ аал.

Люба Ли 100 центнер таряа абана. Поволжьедэ уһалагдадаг газарһаа мүн лэ иимэ ургаса абамаар. Хэрбээ ногоон эшэ набша ехээр абахам гээ һаа, нэгэ сорто тариха хэрэгтэй, хэрбээ таряа абахам гээ һаа, ондоо сорто тариха хэрэгтэй гэжэ Н. С. Хрущев хэлэбэ.

Кукурузын һайн сорто совхоздомнай үгы гэжэ главна агроном нүхэр Щебланова мэдүүлбэ.

— Эрхим сортонууд манайда бии, — гэжэ Хрущев хэлэбэ. Совет селекционернүүд һайнаар хүдэлөө юм. Америкын фермер Гарст «Одесская—10» гэжэ сорто харахадаа буурсагыень абажа таалаа һэн. Хэрбээ танай ажахыда һайн сортонуудай үгы һаань, энээндэ агроном лэ гэмтэй. Агрономой хүдэлмэриин үрэ дүн үндэр ургаса юм.

Совхозой директор, мэргэжэлтэд эрдэмэй, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтые шудалха ёһотой. Тэрээнгүйгөөр ажахые эрхилхын аргагүй!

— Уһалагдадаг газар гээшэмнай арадай ехэ баялиг мүн,—гэжэ Н. С. Хрущев хэлэбэ. Тэрэниие аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ ёһотой.

Уһалагдадаг газарай гектар бүхэниие үрэ ехэтэйгээр ашаглаха

ВОЛГОГРАД, сентябриин 17. (Пресс-группа) КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев үсэгэлдэр Волгоградска областьдо ерээ гэжэ урда тээнь мэдээсэгдээ һэн. Н. С. Хрущев энэ үдэртөө «Волго-Дон» гэжэ совхоздо ошожо, полинуудыень хараа, тус ажахыда уһалагдадаг газарай яажа ашаглагдадаг байһантай һайса танилсаа.

Областной организацинуудай, научна эмхи зургаануудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, уһалагдадаг газар дээрэ газар таряалан эрхилдэг мэргэжэлтэдтэй нүхэр Н. С. Хрущев партиин хүдөөгэй областной комитедтэ үдын хойно хөөрэлдэһэн байна. Газар уһалха түхеэрэлгэнүүдэй байдал тухай. Волго шадар иимэ түхеэрэлгэнүүдые саашадаа бариха хараа зам тухай Никита Сергеевич һонирхоо.

Волгоградай уһанай ажахын управлениин начальник **А. И. Беззубенко** түрүүлжэ мэдээсэл хээ.

—Манай областьдо 48.700 гектар газар уһалагдадаг. Харин мүнөө жэлдэ тэрэнэй оройдоол 36 мянган гектарта тарилга хэгдэһэн байгаа—гэжэ тэрэ хэлээ.

Уһалагдадаг газар дээрэ ямар ургамалнуудай таригдадаг, овощиин, кукурузын болон орооһо таряанай хэр һайн ургасын абтадаг тухай нүхэр Беззубенко хөөрөө. Нэгэ килограмм овощиин өөрын үнэ 5,5 мүнгэтэ болодог байха юм.

— Энэ тон үнэтэй болоно—гэжэ нүхэр Хрущев ажаглалта хээ.

Уһанай ажахын талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ **К. С. Корнев** Россин Федерациин колхоз, совхозуудта газар уһалалгые саашадань үргэдхэхэ хараа замууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Газар ехээр уһалдаг гол районууд гэхэдэ, Хойто Кавказ, Поволжи болоно. Нүхэр Корнев эдэ районуудай тус бүридэнь шэнжэлэл хээ, орооһото, орооһото бобово ургамалнуудые, кукуруза болон барайгар саашадаа бүри ехээр тариха арга боломжонууд тухай хөөрөө.

Кубань, Дон, Терек, Сулак мүрэнүүдэй уһан үшөө 700 мянган гектар газар уһалхаар уһалууриин түхеэрэлгэ Хойто Кавказда һаяын саг соо нэмэжэ бариха арга олгохо байна. Тиигэжэ бүхы дээрээ 880 мянган гектар газар уһалагдадаг болохо гэжэ нүхэр Корнев хэлээ. Эндэ 215 мянган гектартань барайгар, 665 мянган гектартань орооһо абахын тулада хэрэглэгдэхэ кукуруза, орооһото бобово ургамалнуудые тарижа болохо байна. Эдэ талмайнууд дээрэһээ жэл бүхэндэ бүхы дээрээ 43 миллион пүүд барайгар, 170 миллион пүүд кукурузын орооһо, 2.700 мянган тонно тэжээлэй единицэ болохоор тэжээл абажа болохо байна. Поволжи хадаа эгээн лэ ехэ район болоно. Эндэ 5 миллион гектар хүрэтэр газар саашадаа уһалдаг болохо аргатай.

Н. С. Хрущев. Поволжидо ойрын жэлнүүдтэ юу хэжэ болохоб?

Нүхэр Корнев. 1970 он хүрэтэр 620 мянган гектар газар уһалдаг болохо аргатай.

Н. С. Хрущев. Гектар бүридэ хэды шэнээн гаргаша гарахаб?

Нүхэр Корнев. Барайгар тариха газар уһалхын тулада баригдаха түхеэрэлгэнүүдтэ — 1200 түхэриг, кукуруза болон шэниисэ тариха газар уһалха түхеэрэлгэнүүдтэ— 800—900 түхэриг, хахалжа элдүүрилгэтэеэ хамта — 2.400 түхэриг гаргашалагдаха.

Н. С. Хрущев. Хүдэлмэриень нүхэр Саркисовай хүтэлбэрилдэг Гоби талада хэды шэнээн мүнгэн гаргашалагданаб?

3050 түхэриг гаргашалагдана— гэлдээн зал соо болоно.

Н. С. Хрущев. Зүгөөр тэндэхи барилгада гаргашалагдаһан мүнгэ зөөри нилээд түргэнөөр харюулагдаха байна. Россин Федерациин районуудта уһалагдадаг газар дээрэ таряа тарилга мүнөөдөө ашаг багатайгаар эрхилэгдэнэ гэжэ нүхэр Корнев хэлээ. Энэнэй шалтагаан ямар бэ? Россин Федерациин колхоз, совхозуудта газар уһалалгада Дунда Азиинхи шэнги ехэ анхарал хандуулагдадаггүй байна. Тиихэтэй хамта манайда уһалагдадаг газар дээрэһээ үндэр ургаса абаха арга боломжомнай бага бэшэ байна бшуу. Орооһо таряа, кукуруза, овощ багаар абадаг байһанаймнай шалтагаануудай нэгэн гэхэдэ, ажахынуудай тусхай мэргэжэлдэ оруулагдаагүй байна. Газар уһалалгын түхеэрэлгэнүүдэй проектнүүдые зохёолгые, тэдэниие барилгые болон ашаглалгые нэгэ мэдэлтэй байлгаха шухала байһан тухай асуудал нүхэр Корнев үгынгөө түгэсхэлдэ табиһан байна.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын уһанай ажахын управлениин начальник К. К. Шубладзе үгэ хэлэхэдээ, мүн лэ энээн тухай тогтоһон байгаа. Аму-Дарьягай адаг шадарай газарые ашаглаха шухала байһанда тэрэ анхарал хандуулһан байна.

— Аму-Дарьягай уһан хэдэн зуун жэлэй үедэ үрэжэл ехэтэ бур лайе урадхуулжал байдаг. Тэрэнь мүрэнэй адаг багаар тунадаг юм. Энэ угаа ехэ үрэжэлтэй баялиг болоно гээшэ! Теэд энэ баялиг үнэндөө хэрэглэгдэнэгүй. Тахиаташска хаалта барилга түргэнөөр эхилхэ хэрэгтэй. Энээниие ашаглалгада үгэхэдэ 900 мянган гектарһаа бага бэшэ газар уһалагдадаг болохо. Эндэ ехэ талмайнууд дээрэ барайгар һайнаар ургуулжа болоно. Энэ хаалтын проектые түргэнөөр зохёохо хэрэгтэй,—гэжэ нүхэр Шубладзе хэлээ.

Уһые малтамал һубаг канавануудаар гү, али түмэр хобоонуудаар дамжуулан газар дээрэ гаргажа тараалгын алинайнь ашагтай һайн байһан тухай тоолож үзэхыень, һанамжаяа хэлэхыень мэргэжэлтэдтэ нүхэр Н. С. Хрущев һануулһан байна.

Институдуудай, туршалгын станцинуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлээ. Волго шадар газар бүри ехээр уһалдаг болохо арга боломжын бии байһые тэдэнэр тодорхой жэшээнүүд дээрэ харуулһан байна. «Южгипроводхозой» Волгоградска филиалай главна инженер В. М. Смирнов, ВИРА-гай туршалгын-селекционно станциин директор Н. И. Чулков, Энгельсовскэ туршалгын мелиоративна станциин директор И. С. Костин, «Гидропроект» гэжэ институдай филиалай начальник Л. А. Припотень, «Южгипроводхозой» Волгоградска филиалай проект зохёодог главна инженер Э. И. Гольденберг гэгшэд мэдээсэлнүүдые хээ.

Хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ нүхэр Н. С. Хрущев үгэ хэлээ. Тэрэнэй хэлэһэн үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдаһан байна. (Нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ үглөөдэр толилогдохо).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Гидропроектын» Волгоградска филиалай главна мэргэжэлтэ Ю. Г. Орешкин (баруун гарһаа), инженер А. К. Высочинский гэгшэд Тхак-Ба гэжэ газарта баригдаха ГЭС-эй уһа хаалтын макет дээрэһээ уһанай урдахые адаглан хаража байна.
ТАСС-ай фотохронико.

Гэээдэнги ажахы байха ёһогүй

ОЛЗО ЕХЭТЭЙГЭЭР ажаллахын түлөө

1957 оной март һарада зургаан колхоз нэгэдхэгдэжэ, Үдын совхоз бии болгогдоһон байгаа. Тэдэнэй нэгэн—Баруун Хасууртын колхоз бараг һайн олзо доходтой һэн. Һүүгөөдэ табаниинь бишыханууд, экономикынгоо талаар һула ажахынууд байһан.

Эдэ колхозууд хэды һайн газартай байбашье, орооһо таряа, мяха, һү, нооһо багаар абадаг һэн. Тиимэһээ олзонь бага байгаа бшуу. Тэрээн дээрэһээ колхозууд жэл бүри гүрэнһөө туһаламжа абаад, тэрэнээ саг соонь бусааха аргагүйдэдэг байһан. Совхозой бии болохо үеэр энэ 6 колхоз хамтадаа 7 миллион гаран (хуушан мүнгөөр) түхэриг гүрэндэ уритэй байһан юм. Колхозуудта хүдөө ажахын машинанууд, механизаторнууд үсөөн, мүн хүтэлбэрилхы тушаалтадынь бэлэдхэл муутай байгаа.

Колхозуудай партийна организацинууд үсөөн коммунистнуудһаа бүридэһэн, хүсэ багатай һэн. Тиимэһээ тэдэнь колхознигуудые биратай һайнаар ударидажа, ажахынуудаа саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудые зүбөөр шиидхэжэ шададаггүй байгаа.

Тобшохоноор хэлэхэдэ, зургаан жэлэй саада тээ Үдэ голые зубшаһан колхозуудай ажахы иимэ байдалтай байһан юм.

Совхозой бии болгогдоһонһоо ехэ хубилалта болоо. Нэн түрүүн урдын колхозууд гүрэнэй хүдөө ажахын предприяти боложо, колхознигууд хүдэлмэришэдэй эрхэтэй болоо. Тарялангай газар хоёр дахин нэмээ, ниитын адууһа малай тоо толгой олошороо, хүдөө ажахыда хэрэглэхэ машинанууд элбэгжээ.

Тиигэбэшье совхозой ажахы биратайгаар хүгжэдэггүй һэн. Ажалай журам һула, зарим хүдэлмэришэд ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг байһан. Тиимэһээ совхознай түрүүшын жэлнүүдтэ муугаар хүдэлдэг, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэдэггүй һэн. Үйлэдбэрилһэн продукциимнай үнэ хүндэ байдаг бэлэй. Тиимэһээ совхознай ажахын жэлнүүдые гарзатайгаар дүүргэдэг байгаа. Түрүүшын дүрбэн жэл соо 4 миллион үлүүтэй, тэрэ тоодо ганса 1959 ондо 1 миллион 183 мянган түхэригэй (хуушан сэнгээр) гарзатай гараһан юм.

МАЛАЙ ҮҮЛТЭР ҺАЙЖАРАА

Ажахыгаа гээгдэлһээ гаргажа, һалбаринуудыень һайнаар хүгжөөжэ, олзо доход ехэтэй болгохын түлөө совхозой дирекци, партийна организаци болон хүдэлмэришэд нэн түрүүн өөһэдынгөө арга боломжонуудые хэрэглэхэ шухала гэжэ һайн ойлгодог байгаа. Энэ шухала асуудал зүбөөр шиидхэхэ хэрэгтэмнай КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1953 он), удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд, парти болон правительствын хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ хандуулдаг үдэр бүриин анхарал нилээд ехэ нүлөө үзүүлээ. Парти, правительствын шиидхэбэринүүдые партийна, профсоюзай суглаанууд, хүдэлмэришэдэй зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэхэдээ, ажахыгаа түргөөр хүгжөөхэ арга боломжо, тодорхой зорилгонуудые хараалаад, тэдэнээ бэелүүлхэ хэмжээнүүдые баталан абадаг байгаабди. Нэн түрүүн тарялангай талмай, илангаяа шэниисын тарилга үргэдхэхэ, адууһа малай тоо толгой олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, хүндэ ажал онһожоруулха, хүдэлмэридөө эрдэмэй болон түрүүшүүлэй туйлалтануудые хэрэглэхэ, совхозойнгоо бүхы һалбаринуудые ажахын тоосоондо оруулха асуудалнууд шиидхэгдэжэ эхилээ һэн.

Эдэ асуудалнуудые шиидхэнгүй ажахыгаа гээгдэлһээ гаргажа, олзо доход ехэтэй болгохо аргагүй байгаа. Ниитын малай гол һалбари — хонин ажал муугаар эрхилэгдэдэг, отаранууд үсөөн хониһоо, гол түлэб шэрүүн нооһотой хониһоо бүридхэгдэдэг байһан. Жэшээлхэдэ, 1957 ондо совхозой 4-дэхи фермын 12 мянган хонидой 8400 толгойнь гү, али 70 процентнь шэрүүн, шэрүүбтэр нооһотой байгаа. Гэхэ зуура, совхозой бии болгогдохоһоо урда тэндэхи колхоз аймаг доторoo хонин ажалаар түрүү ажахы гэжэ тоологдодог байһан юм. Мүн совхозой эбэртэ бодо малай, гахайн фермэнүүд иимэрхүү байдалтай һэн.

Тиимэһээ манай малшад, зооветеринарна мэргэжэлтэд богони болзор соо адууһа малайнгаа үүлтэр һайжаруулжа, ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлээд, мал ажалаа олзо доход ехэтэй һалбари болгохын тула оролдожо эхилээ бэлэй. Меринос үүлтэрэй хусанууд асарагдадаг, искусственна үрэжүүлгэ хэрэглэгдэдэг, адууһа малай харууһан, тэжээл һайжаруулагдадаг болоо. Тиимэ хүдэлмэриин хэгдэһэнэй ашаар энэ үе соо совхозой хонидой тоо толгой 1,8 дахин олошоржо, мүнөө 54 мянга болонхой. Хэрбээ 1957 ондо 520 центнер нооһон хайшалагдаһан һаа, 1963 ондо 940 центнер абтаа. Мүн нооһоной шанар нилээд һайжараа. Мүнөө жэл гүрэндэ худалдаһан бүхы нооһоноймнай 95 процентнь нарин, нарибтар байгаа.

Хонидой тоо толгойн олошоржо, нооһо абалгын нэмэдхэдэ, совхозой олзо дээшэлээ. Хэрбээ 1959 ондо нооһо худалдалгаһаа 135 мянган түхэриг (шэнэ сэнгээр) олоһон байбал, 1962 ондо 404 мянган түхэригэй олзо абаа. Хонин ажал совхозой олзо доход ехэтэй һалбари болонхой.

ШЭНИИСЫН ТАРИЛГА ҮРГЭДХЭҺЭНЭЙ АШААР

Таряан ажал дээрэ нилээд хубилалтанууд болоо. 1959 ондо 1669 гектар шэниисэ таригдаһан байбал, үнгэрөөшэ жэл 3993 гектарта таригдаа. Газар элдүүрилгэ һайжаруулагдажа, тарилгаяа богони болзор соо шанар һайнтайгаар үнгэргэһэнэй ашаар шэниисын ургаса дээшэлээд, гүрэндэ ехээр худалдадаг болообди. 1959 ондо 7979 центнер шэниисэ гүрэндөө тушаажа, 30 мянган түхэриг олоһон байгаа һаа, нёдондо жэл 20 мянган центнер худалдажа, 140 мянган түхэриг олзо оруулаабди.

Байгша ондо шэниисын талмай бүри үргэдхэгдэжэ, 5600 гектарта таригдаа. Энэ жэлдэ совхознай 13 мянган центнер орооһо таряа гүрэндэ тушааха түсэбтэй. Теэд ажахынгаа арга боломжонуудые хаража үзөөд, манай таряашад 20 мянган центнер таряа Эхэ орондоо бэлэглэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Абаһан уялгаяа сентябриин 9-дэ дүүргээд, үшөө 5 мянган центнер орооһо таряа гүрэнэй амбаарта нэмэжэ оруулхаар зоригжонхойбди. Мүнөө бүхы трактористнууд, комбайнернууд, автомашинын жолоошод, хүдэлмэришэд, ургаса хуряалгаяа түргэн, гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэжэ, шэнэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Дурсагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлхын түлөө малшадай, таряашадай болон механизаторнуудай шударгы һайнаар ажаллаһанай ашаар совхознай 1961 онһоо гарзагүйгөөр хүдэлдэг боложо, үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндөө олзо доход оруулаа һэн.

Малай үбэлжэлгын хэды хүндэ байдалда үнгэржэ, зундаа сагай уларилай таарамжагүй байгаашье һаа, ажахын энэ жэлые мүн лэ олзо доходтойгоор үнгэргэхэ аргатайбди.

АЖАХЫН ТООСООН НЭБТЭРҮҮЛЭГДЭНЭ

Дээрэ хэлэгдэһэн зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ мал ажал дээрэ ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэдэ ехэ нүлөөтэй байгаа. Ажахын тоосоондо оруулагдаһан хонин ажалай 9 бригада эмхидхэгдээ. Тэдэ бригаданuудта сабшалангай, бэлшээриин газар, хэрэгтэй болохо хүдөө ажахын машинанууд даалгагдаһан, салин хүлһэнэй болон бэшэншье ажахын гаргашануудай нормо тодорхойлогдоһон, хүдөө ажахын продукци абажа, гүрэндэ худалдаха түсэб үгтэһэн байдаг.

Ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэдэ шэнэ арга боломжонууд элирүүлэгдэжэ, ниитын үйлэдбэридэ хэрэглэгдэнэ. Энэ 4-дэхи фермын Ринчин Холхонович Доржиевай хүтэлбэрилдэг хонишодой бригадын ажалай дүн дээрэһээ эли тодоор харагдана. Үнгэрһэн жэлдэ бригадын хонид 1400 толгойгоор олошоржо, нооһо, мяха абалга эрид дээшэлээ. Тиигэжэ энэ бригадынхид 24830 түхэригэй олзо оруулһан юм.

Евгений Викторович Скворцовой хүтэлбэрилдэг, мүн бэшэншье хонишодой бригаданууд муу бэшээр хүдэлмэрилнэ. Гаргаша багатайгаар мал ажалай продуктнуудые абаха хэрэгтэ ажахын тоосоон һайн нүлөөтэй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

ЗОНОЙ ЗОРИГ БАДАРУУЛАГША ХҮСЭН

Совхозой бүхы хүдэлмэришэдэй урдахи зорилгоёо һайнаар ойлгожо, шударгыгаар ажаллаһанай ашаар түрүүшын дүнгүүд туйлагдаа. Ажалдаа үнэн зүрхэнһөө хандажа, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлдэг хүнүүдые харахадаа, досоошье баярлаха даа! Механизаторнууд Дымчик Жигжитов, Мунко Лхасаранов, Федор Борисов, Василий Филиппов, Дондок Доржиев гэгшэд бэшэндээ ажалай жэшээ харуулдаг болонхой. Мүн хонишод Жамьян Аюшеев, Григорий Скворцов, Даша Холхоев, Николай Краснопеев, Ринчин Доржиев, Дымид-Ханда Бадарханова, һаалишад Базар-Ханда Очирова, Цырма Базарова, Таисия Бурдина, Елена Рассадина, Дари Дагбаева болон бусад һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр совхозойнгоо ажахые бүри бэхижүүлжэ, Эхэ орондоо хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгээр худалдадаг боложо, совет арадай үдэр бүри ургажа байгаа эрилтэнүүдые түйсэд хангахын тула бүхы һаналаа табидаг байна.

Совхозой партийна организаци ажахын урда табигдаһан зорилгонуудые зүбөөр шиидхэхын тула коммунистнуудай бүхы хүсэ элсүүлнэ. Партийна организацимнай 165 коммунистһаа бүридэнэ, тэдэнэй 65 процентнь үйлэдбэридэ хүдэлдэг. Совхоздо хүдөө ажахын мэргэжэлтэд олошороо. Тэдэнэр урдандаа совхозой конторододо ажалладаг байһанаа, мүнөө фермэ, бригаданuудта хүдэлдэг болоо.

Гэхэ зуура, ажахыдамнай дутагдалнууд үгы, бүхы зорилгонуудаа шиидхэжэ шадаабди гэжэ хэлэхын аргагүй. Шиидхэгдээдүй асуудалнууд үшөөл олон байһаар.

Совхозой орооһо таряанай, хонин ажалай һалбаринуудай олзо доходтойгоор хүдэлжэ байгаашье һаа, һүнэй ба мяханай фермэнүүд гарзатайгаар хүдэлһөөр. Тэрэниие тоо баримтанууд эли тодоор гэршэлнэ.

Үнгэрһэн жэлдэ нооһо худалдалгаһаа 109 мянган, орооһо таряанһаа — 96 мянган түхэриг доход ороһон аад, совхозой бүхы олзонь 50 мянган түхэриг байгаа. Юундэ совхозой бүхы олзо доход тиигэжэ бага болошооб гэхэдэ, һү, мяханай өөрынь үнэ үшөө ехэ байһаар. Үнгэрһэн жэл һү худалдалгаһаа 57 мянган, үхэрэй мяха — 39 мянган, гахайн мяха — 4 мянган түхэригэй гарзада орообди. Энэмнай адууһа малһаа продукци багаар абаһанһаа, фермэнүүд дээрэхи ажалай гүйсэд бэшээр онһожоруулагдаһанһаа, центнер продукциин гаргаша ехэтэйгээр абтадагһаа, тэжээлэй үнэ сэн ехэтэй байһанһаа дулдыдана.

Энэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ анхарал табигданагүй гэжэ хэлэхын аргагүй. Совхозой дирекци, партийна комитет тэдэниие саг үргэлжын анхаралда абанхай.

Һаалишад болон мал адуу шадай дунда ябуулагдадаг э хэлэй, ойлгуулламжын хүд риин һайжаруулагдаһанай, тэдэнэй шударгыгаар ажал най ашаар, байгша оной т шын хахадые нёдондоной үеынхитэй сасуулбал, һү, най өөрынь үнэ доошолоо. 1962 ондо 1 центнер һүн 26 хэриг сэнтэй байһан һаа, 18 түхэриг 12 мүнгэн Эбэртэ бодо малай амидын нүүрые 1 центнерээр нэмэж гаргаша 66 түхэриг 12 мүн 1 центнер гахайн мяхан түхэриг 70 мүнгөөр хороо.

Манай ажал хүдэлмэридэ доошье дутагдалнууд бии. лай журам үшөө һайнаар жүүлэгдээгүй, зарим хүдэл шэд болон алба хаагшад һоо үлүү мал барина. Эдэ далнууд усадхагдаха зэргэтэй

Хүдөө ажахыгаа улам с дань хүгжөөхэ хэрэгтэ правительствын үдэр бүриин хараалаар урмашажа, совхозо рекци, партийна комитет бүхы хүдэлмэришэд ажахыга зо доход ехэтэй болгохын бүхы хүсэ шадалаа элс ажаллажа байнхай.

Ц. БАТУ
Хоринн үйлэдбэрин управлениин Үдын совхозо директ

Һү һааха жэлэй түсэб—декабриин 5-

Намжаа үргэн Борьёо нютаг намарай тэмдэгтэй болонхой. Жэлэй дүрбэн сагай тоһолиг үень орожо ерэбэл даа.

Энэ үедэ Борьёогой «Коммунизм» колхозой һаалишад гүрэндэ **һү худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид, Совет Конституциин үдэр — декабриин 5 болотор дүүргээд, жэлэй дууһатар түсэбһөө гадуур үшөө 450 центнер һү гүрэндэ худалдаха гэһэн уялга абаад** оролдосотойгоор хүдэлнэ. Энээниинь Зэдын үйлэдбэриин управлениин бүхы һаалишад,

Должиб Бадмажапов 1933 онһоо хойшо мал ажал дээрэ хүдэлнэ. Тэрэнэй харууһалжа байһан 150 хашарагуудайнь 56-ниинь гунжад. Нүхэр Бадмажапов мүнөө эдэнэйнгээ толгой бүриинь амидын шэгнүүрые сүүдхэдээ 800—900 граммаар нэмээнэ. Зураг дээрэ: үнинэй малшан Д. Бадмажапов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

мал адуулагшад халуунаар дэмжэбэ.

Мүнөө жэлэй үнгэрһэн 8 һарын дүнгөөр эндэхи һаалишад 3-дахи кварталда һү һааха түсэбөө 88 процент дүүргэнхэй. Тиигээд али болохо талаһаань бүхы арга боломжонуудаа хаража, тооложо үзэхэдэнь, жэлэй түсэб дүүргэхэ, үлүүлэншье дүүргэхэ аргатай байһаниинь элитэ харагдаа.

— Манай колхоз долоон жэлэй табадахи жэлдэ 5400 центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбтэй. Үнгэрэгшэ 8 һара соо 4000 шахуу центнер һүн худалдагдаа. Тиихэдэ сентябрь һарада 780 центнер һүн заатагүй худалдагдаха юм. Үлэһэн 694 центнер һүеэ декабриин 5 болотор гүрэндэ худалдаха дүүрэн аргатайбди,— гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Б. Мурхонов улаахан гадартай блокнодоо гаргажа тоолоно.

Борьёо талын малшад хараалһан энэ тоо, баримтануудаа хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула тодорхой хэмжээнүүдые абажа байна. Һаалиинь гүүртэнүүд сентябриин эхеэр үбэлэй байрада оруулагдаад, үнеэдтэ шэмэтэ тэжээл, талха таряа элбэгээр эдюулэгдэнэ. Жэшээнь, һаагдаһан литр һүндэ 300 грамм таряа талханай зүйл үгтэдэг юм. Тиихэдэ хадагдаһан таряанай һуурида, кукурузын газар дээрэ үнеэд үдэр һүнигүй оролдосотойгоор адуулагдана. Хаһа сагтаа уһалагдана.

Тус колхозой һаалишадай һү һаалгаар туйлаһан амжалтада 2-дохи отделениин коммунис ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэһэн гүүртынхидэй жэшээтэ хүдэлмэриин хубита тон ехэ. Тэдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо һү һаалгаар Зэдынгээ үйлэдбэриин управлени дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ ходо түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсон, һү һааха хахад жэлэйнгээ даабариие амжалтатайгаар, болзорһоонь урид дүүргээ һэн. Ондоогоор хэлэбэл, хахад жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 11 мянган литр һү һаагаа. Мүн июль-август һаранuудта ажалайнгаа эршые нэгэшье һуладхаагүй, жэлэй найман һарын түсэбые баһал үлүүлэн дүүргэбэ. Мүнөө гүүртынхид 250 мянган литр һү һаагаад, жэлэйнгээ түсэбые ноябрь һарада дүүргэхээр хараална.

— Энэ жэлдэ бүхыдөө 320 мянган литр, тэрэ тоодо сентябрь һарада 30 мянган литр һү һааха түсэбтэйбди. Даб дээрэ тооложо үзэхэдэ, оролдоод байбал, Октябриин түүхэтэ һайндэр болотор жэлэйнгээ түсэб гол түлэб дүүргэхэбди,— гэжэ гүүртые даагша, коммунист Доржо Цыренов хөөрэнэ.

Энэ гүүртын һаалишад Мария Ринчинова, Дулма-Сурун Цыдыпова, Цырен-Дулма Гырылова гэгшэд тус тустаа 8 һара соо 30 мянга гаран литр һү һаагаад байна. Тэдэнэр мүнөө үдэртөө 140—150 литр хүрэтэр һаана. Энэнь август һарада үдэртөө һаагдаһан һүнһөө нэгэшье бага Намартаа ургамал ногоо даржа, хүйтэржэ эхил үнеэд һү шэмээ татан жорно гэдэг заримаа шалтагай ямаршье үнд байһаниие эндэхидэй элитээр харуулна. Түр хүйтэнэй үедэ һү һаалгы шолуулхагүйн тула шангадана. Гүүртын шад үнеэдтээ зелёнко, сэй ногоо, һаагдаһан һүндэ 300 грамм таряа най зүйлые бүлеэн худхажа эдеэлүүлнэ. М ниндөө һайн бэлш адуулна. Иигэжэ тэмсэ һү һаалиинь улам дэ байһаниинь ойлгосотой.

Артелиин түрүү һаа коммунистка Мария нова энэ жэлдэ үнеэн б 2000 литр һү һааха уялгатай. Тиибэшье ар ломжоёо тооложо үзөө дээшэлүүлэгдэһэн уялг Тэрэнэй жэшээгээр бус лишадынь абаһан уя даа дахин шэнэлжэ б

Сентябрь һараһаа артелиин һаалишадай дэлгэрһэн социалис м нэй шэнэ гурим тогт Арбан хоногто 1600 дээшэ һү һааһан һаал түхэриг шан абаха, лэй самбарта бэшэгдэ на. 1400—1600 литр һан хүндэ 5 түхэриг 1200—1400 хүрэтэр һаалишанда 3 түхэриг

Эдэ бүхы хэмжээ нууд Борьёогой һаал шэнэ амжалтада у улам зоригжуулна.

Б. Чагд

ҮҮСХЭЛ ЭДЭБХИГҮЙГӨӨР АЖАЛЛАА

Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой тоосоото-һунгуулиин партийна суглаанһаа

Долоон жэлэй табадахи жэлдэ Тимлюгэй цемент-шиферэй завод үнгэрһэн жэлэйхиһээ муугаар хүдэлжэ байна. Эндэхи элдэб түхеэрэлгэнүүд, онһон механизмууд хүсэд хэрэглэгдэнэгүй, заримдаа зогсожо, үнэтэ сагаа барана. Жэшээлхэдэ, байгша оной түрүүшын хахадта эрьелдэдэг пеэшэнгүүд түсэбөөр хараалагдаһанһаа 250 час үлүү заһабарилгада байлгагдаа. Цементын тээрмэнүүд клинкерэй дуталдалаг дээрэһээ 1704 час, шифер хэблэдэг машинанууд цементын асбестын, түмэрэй үгыһөө 184 час, бусад шалтагаануудаар 482 час зогсоо. Хүдэлмэриин энэ сагые хүсэд хэрэглэбэл, хэды ехэ продукци үйлэдбэрилэгдэхэ байгааб?

Цемент, шифер үйлэдбэрилхэ технологи ехээр хазагайруулагдадаг байба. Энэ ушар гол түлэб цех, халаанай, начальнигуудай, мастернууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй гэмээр тохёолдоо. Тэдэнэр үйлэдбэриин технологи сахихын хойноһоо хинаалтаяа һуладхаа, ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ анхарал багаар хандуулна. Шэнэ техникэ, технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ тушаа һаналаа табинагүй, хүндэ хүдэлмэри онһожоруулха хэмжээн абтанагүй. Тиимэһээ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагдаһан эмхидхэлэй, техническэ хэмжээ ябуулганууд жэл бүри дүүргэгдэнгүй үлэшэнэ. Материал, электроэнерги алмаха, үйлэдбэриин арга боломжо элирүүлжэ ашаглаха хэмжээн абтанагүй.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй һүүлээр хүдэлмэришэдэй дунда соёл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри зарим тэды һайжарбашье, энэ шухала хэрэгтэ ехэхэн дутагдалнууд бии байһаар.

Эдээн тухай хөөрэлдөөн һаяхан заводой тоосоото-һунгуулиин партийна суглаан дээрэ болобо. Элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн олохон коммунистнууд заводой партийна комитет, тэрэнэй секретарь нүхэр Мизенин тоосоото үе соо эдэбхи, үүсхэл багатайгаар хүдэлөө гэжэ шүүмжэлээ. Цехүүдэй партийна организацинуудта, тэдэнэй секретарьнуудта партком тодорхойгоор туһалдаггүй байба. Үйлэдбэриин шухала шухала асуудалнуудые партийна комитет саг соонь шиидхэнэгүй. Жэшээлхэдэ, горно цехэй хүдэлмэри тухай хэлсэгдэһээр үни болоо. Цехэй коллектив, илангаяа Таракановско уурхайнхид һара бүри нилээд удаан минн байжа сагаа гээнэ. Эндэ экскаваторнууд хүсэд ашаглагданагүй. Эдээн тухай партком һайн мэдэжэ байбашье, зохихо хэмжээ абанагүй.

Хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын, ойлгуулламжын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ коммунист Сюсин тэмдэглэбэ. Жэлэй түрүүшын хахадта заводой бүхы хүдэлмэришэдэй 27 процентнь, шифернэ цехэй—35 процентнь гаража ошоо.

Үнгэрһэн жэлдэ коммунистнуудай политическэ һуралсал муугаар эмхидхэгдэһэн байгаа. Зарим цехүүдэй партийна организацинуудта энэ хэрэг хүсэндөө хүргэгдэнгүй үлэшөө һэн. Тэрэшэлэн кадрнуудай техническэ һуралсалшье эмхидхэгдээгүй тооной. Партийна комитет агитатор, пропагандистнуудай ажалаар һонирходоггүй шахуу, тэдэнэртэ хүсэд туһалдаггүй. Ойлгууламжын хүдэлмэридэ заводой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд мууса хабаадалсана.

Үйлэдбэрее саашадань улам һайжаруулха, заводой коллективэй дунда коммунис ажалай түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ профсоюзай, комсомолой организацинуудые хабаадуулха талаар партийна комитет оролдолго гаргаагүй. Энээн дээрэһээ боложо, эндэхи ниитын эмхи зургаануудай үүргэнь бага, тэдэнэй үйлэдбэридэхи нүлөөн үшөөл һула байна,— гэжэ үгэ хэлэһэн П. Т. Елизов, В. И. Хомутников, Ю. А. Алемовский гэгшэд шүүмжэлбэ.

Партийна комитетэй тоосоото элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан коммунистнууд заводой, партийна организациин хүдэлмэридэхи бусадшье дутуу дунданuудые элирүүлжэ, тэдэниие дары усадхаха хэмжээнүүдые хараалба.

В. Хомутников.

Арадуудай этигэл найдабари харюулха

★

1963 оной сентябрьын 17-ной „Правдын" түрүү бэшэг

★ ★

Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Генеральна Ассамблейн XVIII сесси Нью-Йоркдо мүнөөдэр нээгдэбэ. Европын ба Азиин, Африкын ба Америкын оронуудай олон тоото түлөөлэгшэд эндэ хабаадажа, мүнөө үе сагай тон шухала болоһон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ юм.

Зохисотой болоһон эрхэ байдалдаа мүнөөнэй сесси хүдэлмэрөө эхилжэ байна. Агаарта, замбуулин түбидэ, уһан доро ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай договорто манай Эхэ ороной ниислэлдэ гар табигдаһаар һараһаа нэгэ бага үлүүхэн саг үнгэржэ байна. Дэлхэйн арад зон договорто гар табигдаһан тухай мэдээсэлые сэдьхэл зүрхэнэйнгөө гүн дундаһаа баясан угтаһан байна, Советскэ Союзай үүсхэлые, ядерна тэһэрэлгэ хорихо тухай манай правительствын ябуулдаг эсэшэ сусашагүй тэмсэлые үндэрөөр сэгнэһэн байна. Уласхоорондын референдум үргэлжэлһөөр—Москвагай договорто 90 гүрэнүүд гараа табинхай. Энэ хадаа хүн түрэлтэнэй хүсэл эрмэлзэлэй элитэ гэршэ мүн болоно.

Эб найрамдалые саашадань бэхижүүлхын, арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхын тулада улам саашаа дабшаха гээшэ арадуудай хүсэл эрмэлзэл мүн. Дэлхэйн олониитэ договорой баталагдаһанда иимэ сэгнэлтэ үгэнэ.

Советскэ Союз энэ һайн һайхан замаар дабшахын тулада хүсэ шадалаа гамнахагүй. Договорто гар табиһантай дашарамдуулан, Кремльдэ болоһон уулзалга дээрэ Советскэ правительствые толгойлогшо Н. С. Хрущев баруун оронуудай түлөөлэгшэдэ хандан иигэжэ хэлээ һэн:

«Туйлаһандаа тогтохогүй, шэнэ дайнай аюулда эсэргүү тэмсэлэй, уласхоорондын шахардуу шанга байдалые һулаарyулхын, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал тогтоохын түлөө тэмсэлээ һуларуулхагүй гээшэ мүнөө тон шухала гэжэ бидэнэр тоолонобди. Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха, Германиин асуудалые, мүн уласхоорондын шухала болоһон бусад асуудалнуудые шиидхэхые арад зон хүлеэжэ байна.

Москвадахи хэлсээнүүдэй үедэ туйлагдаһан амжалтануудые саашадань арьбадхаха шухала».

ООН-ой гэшүүд — 100 гаран гүрэнэй делегадууд олон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ байна гэжэ зүбшэхэ зүйл дээрэһээ эли болоно. Газар дайдаһаа эхилээд, замбуулин түби хүрэтэр, Урда Африкын республикын правительствын эндэхи арад зондо эсэргүүгээр ябуулдаг үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг жэгшүүритэ политикаһаа эхилээд, замбуулин түбиие эбэй ёһоор хэрэглэхэ тухай уласхоорондын харилсаанай асуудал хүрэтэр эндэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм. Гэбэшье буу зэбсэг хүсэдөөр, бүгэдэ ниитээрээ хуряаха асуудал хадаа эгээл шухала асуудал байһан зандаа. Энээниие шиидхэбэл, хүн түрэлтэниие термоядерна дайнай аюулһаа зайсуулха хэрэг, эб найрамдалай, хүнүүдэй ерээдүйн хэрэг дулдыдаха байна. Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха гээшэ бата бэхи эб найрамдалай шухала найдабари гэжэ юумэ ойлгохо хүн бүхэндэ эли болонхой. Энэ асуудал шиидхэхэдэ буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхэ хэрэгтэ гаргашалагдадаг гаргаша арадуудай хүзүүн дээрэһээ хобхорхо, «хүйтэн дайнай» зүргэһөө гаража, уласхоорондын хани харилсаанай, хүгжэлтын үргэн харгыда сэхэ орохо болоно.

Совдүүдэй орон хадаа оршон мандажа байһан түрүүшынгээ үдэрһөө эхилээд, эбэй ёһоор зэргэ оршон һууха гээшые гадаадынгаа политикын генеральна хараа шугам гэжэ тоолоһон байна. Энэ хараа шугамай тон зүб байһые үнгэрһэн жэлнүүдэй үйлэ хэрэгүүд тодоруулан харуулба. СССР-эй түгэлдэр хүсэнэй үзэгдөөгүйгөөр ургажа, дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй тэнсүүриин хубилһан эрхэ байдалда эбэй ёһоор зэргэ оршон һууха гэһэн политика улам үргэнөөр дэмжэгдэнэ. Манай атомна үе сагай шэрүүн хатуу байдал политическэ ажал ябуулагшадай үмэнэ хоёр лэ асуудал табина: нэгэн гээ һаа, эбэй ёһоор зэргэ оршон һууха, үгы һаа ракетно-ядерна дайн. Бэшэ ондоо юумэн байхагүй.

Ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдтэй эбэй ёһоор зэргэ оршон һууха политикын уг зорилго юуб гэхэдэ, эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдһээ эб найрамдалда дуратай арадуудай хүсэнэй булюу байһанда түшэглэн, империалис гүрэнүүдые дайн байлдааһаа арсахыень баадхаха, уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ сэрэг дайнай арга хэрэглэхэ бэшэ, харин эбэй ёһоор шиидхэхыень баадхаха гэһэн юм.

Социалис нэгэдэлэй оронуудай арадууд болон правительстванууд эбэй ёһоор зэргэ оршон һууха политика халуунаар дэмжээд, үдэр бүри бэелүүлдэг гээшэ. Ленинэй энэ гурим ёһые буруушаагшадтай нэгэдэһэн Хитадайл хүтэлбэрилэгшэд бодото баримтыешье, үнэн зүб бодолыешье хараадаа абанагүй, манай орониие хорото муухайгаар хардана, гүрдэнэ. Хэдышье иигээ һаа, арадуудай ухаан бодолые бузараажа шадахагүй. Манай түбидэ сүлөөрэлгын туг эгээн түрүүн мандуулһан Советскэ Союз лэ эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ, дарлагдаһан арадуудай талада байгаа, мүнөөшье байна, эдээнэй үнэн зүб тэмсэлые дэмжэдэг байгаа, мүнөөшье дэмжэнэ. СССР лэ — энэнь ООН-ой түүхэдэ бэшээтэй — Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев түрүүтэй колонито арадуудые дары саг сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй туг барижа, Генеральна Ассамблейн ендэр дээрэһээ үгэ хэлээ хамнай. 1960 ондо Советскэ Союзай үүсхэлээр баталан абтаһан колонито оронууд болон арадуудта бэеэ даанги байдал олгохо тухай ООН-ой декларации ехэ үрэ дүн асараал. Шэнэ шэнэ оронууд бэеэ даанги хүгжэлтын замда орожол байна. Эдэнэр шэрүүн хатуу тэмсэлдэнь дэмжэлтэ, туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө Совет дүүдэй орондо халуун зүрхэнэй баясхалан хүргэжэ байдаг.

Элдэб янзын «галзуурагшад», үһөө мэеэ нэхэгшэд, юумэ ойлгохоёо болиһон этэгээдүүд лэ бөмбын хүсөөр коммунис сурталай илалта түгэс дабшалтые зогсоохо гэжэ һэдэдэг байна. Эдэнэр лэ ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай договорто эсэргүүсэдэг, дайн байлдаанда һүзэглэжэ, буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхэ хэрэгтэ улам улам ехэ мүнгэ зөөри гаргашалха эрилтэ хэдэг байна. Үһөө мэеэ нэхэхэ түсэб, эдэнэр Европодоо зохёодог, Португалиин болон бусад колонизаторнуудта буу зэбсэг үгөөд тухирдаг, Урда Вьетнамда дай хэдэг, элдэб ашануудаа болюулдаггүй, Кубын Республикада эсэргүү харата муухай ябуулгаяа үргэлжэлүүлһээр. Өгээл эдэнэр—империализмын эзэрхэг түримхэй хүсэнүүд—ямар нэгэн һайн һүлдэ тэмдэгые буруушаадаг, уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэхэ ямаршье алхамда эсэргүүсэдэг гуримтай.

Дайн байлдаагаар жүрөөдэгшэдтэ, эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү, хүсэн түгэлдэр, асари ехэ бии болонхой. Социалис арадуудтай хамта бүхы дэл зоной олонхи хубинь эб лай түлөө тэмсэгшэдэй зэр шалсана. Энэ хүсэн хадаа түримхэйшүүлэй ама тата хаар бодото арга боломж лонхой.

Уставтаа бэшэгдэһэн үн уялгаяа Нэгэдэмэл Нацану ганизаци дүүргэхэ ёһотой: рондын амгалан тайбан, байдал тогтоохо, арадууда тэгшэ эрхэ, хуби заяагаа ө дорхойлхо эрхэ хүндэлэн, хоорондохи хани харилсаа уласхоорондын асуудалну пилсаа эрхилэн хүгжөөж хэхэ. Москвадахи догов табилгаһаа эхилэн дэ далые һайжаруулха хэ хододоо оролдолго гарга Ядерна зэбсэг хүсэдөөр х зэбсэг яаралтайгаар түх дал усадхаха хэрэгтэ түрү хала алхам хэгдэбэ. Туй жалтадаа тогтохогүй—эн гэдэмэл Нацануудай Орга дай нангин уялга мүн; бүгэдэ ниитээрээ, хүсэ ряаха асуудалые шиидх тэ ООН бүхы хүсэеэ зорю гатай. Колониализмые эсэ хахын түлөө тэмсэлдэ ООН юумэн мүн лэ ехэ гээшэ. ехэтэйгээр ООН-ой хүдэл да мүнөө байһан дэлхэй сэнүүдтэй зохилдуулан, зациин захиргааниие ша хала.

Мүнөөдэр нээгдэжэ ба ральна Ассамблейн ээлжэ хүдэлмэридэ совет хүнүү хүсэжэ байна. Нэгэдэмэл дай Организаци эб найр хоорондын харилсаа улам хын тулада бүхы арга хэрэглэхэ аабза гэжэ

Ажалай амжалта хаанаһаа эхитэйб?

Усть-Лабинска үйлэдбэриин управленидэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри эмхидхэлгын дүршэлһөө

...гэ жэлэй туршада хүдөө ажа... үйлэдбэрие ехээр хүгжөөхэ ...й Усть-Лабинска управлениин ...шадай үүсхэл орон доторнай ...а мэдээжэ.

...үнөө энэ управлениин ажалшад ...дэрээ даажа абаһан уялгаяа ...лтатайгаар дүүргэжэ байна. ...миллион пүүд ороохо тарянай ...до сентябриин 1-нэй байдалаар ...миллион пүүд орооһон гүрэнэй ...арта оронхой. Абаһан уялгаһаа ...үр үшөө 3 миллион пүүд таряан ...дэ худалдагдахаар хараалагда-

...э амжалта зүндөө ерээгүй. Аба... уялгаяа дүүргэхын тула управ... ...ин ажалшад коммунис ажалай ... мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр ...юод, газараа ашаг ехэтэйгээр ...лаха, малайнгаа ашаг шэмые ... болгохо талаар шанга тэмсэл ...ина. Хүдөө ажалшадай энэ тэм... ...е партком, партийна эхин ор... ...ацинууд толгойлно.

...ЭЭГДЭЛДЭ ОРОҺОН АЖАХЫ БАЙХА ЁҺОГҮЙ

...сковско областиин Серпухов... районой хүдөө ажахын ажал... ...й жэшээгээр усть-лабинецууд ...лдэ ороһон звено, бригада бо... ...олхоз, совхозуудта туһаламжа ...хэ талаар ехэ дүй дүршэлтэй ...он байна. Энэ ямар аргаар туй... ...наб гэхэдэ, нэн түрүүн наука ... түрүү дүй дүршэлэй туйлал... ...дые, газар тарялангаа болон ...ажалаа эрхилхэ шэнэ онол ар... ...дые үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, ...й шадабари болгоно.

...эниие тэндэхи «Кубань» кол... ...хүдэлмэриин дүршэл дээрэһээ ...лжа болоно. Түрүү дүршэл, ...онол аргануудые нэбтэрүүлхэ ...зүндөө бүтэхэ хэрэг бэшэ. ...һээ кадрнуудай һуралсалда ...ехэ анхарал хандуулагдана. ...ша бүхэн «эгээн һайн арга дү... ...жо, үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ ...» гэһэн уряагаар хүдэлнэ.

...юздо тодорхой экономико шу... ...семинар түхэреэн жэлэй тур... ...хүдэлдэг. Тэрэниие колхозой ...агшэ нүхэр И. Т. Сидоренко ...эрилнэ. Семинарай хэшээл... ...гээгдэлдэ ороһон звено болон ...анлуудай хүдэлмэриин ушар... ...гаануудые тодорхойлхо, ажа... ...энэ онол аргануудые шудалха, ...эгээл ашагтайнуудыень үй... ...дэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ гол ...зорюулагдана.

...нарһаа гадна эндэ коммунис ... һургуули хүдэлдэг. Тэндэ 45 ...уралсана. Программаяа хоёр ...туршада үзэжэ дүүргэхэ бол... Тус һургуулиин директорээр ...мой секретарь нүхэр П. Т. Чу... хүдэлнэ. Һуралсагшад комму-низм байгуулагшын ёһо заншал, ниитэ гэгээрэлэй предмедүүдые, мүн колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин экономикые шудалха программатай. Эндэ полеводуудай, малшадай болон механизаторнуудай гурбан класс бии. Һургуулиин багшанараар партийно-советскэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, нютагай багшанар, мүн хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Энэ һургуули дүүргэхэдээ һуралсагша бүхэн хүдөө ажахын али нэгэн мэргэжэлтэй болохо юм. Колхоздо үшөө экономическа һургуули, механизаторнуудай һуралсал эмхидхэгдэнхэй. Тэндэ һуралсагшад звеньеводууд, трактористнууд, комбайнернууд, һаалишад, гахайшад боложо гараха.

Колхознигуудай һайнаар эмхидхэгдэһэн һуралсал ажалай бүтээсые нилээд дээшэлүүлээ гэжэ колхозой түрүүлэгшэ мэдэрнэ. Мүн гээгдэлдэ ороһон звено болон бригадануудые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Эндэ түсэб, уялгаяа дүүргэдэггүй бригаданууд үгы шахуу.

Бэе бэедээ туһалха, гээгдэлдэ орогшодые урагшань татаха гэһэн заншал социалис мүрысөөнэй гол зорилго болонхой. Түрүү хүнүүд гээгдэлдэ ороһон хүршэнэртөө өөһэдөө ерэжэ, дутагдалнуудайнь ушар шалтагаануудые элирүүлжэ, зүбшэл, заабаринуудые үгэжэ, мүн ажал дээрэнь шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлжэ үгэдэг байна.

Нэгэ жэшээ «Кубань» колхозой дүрбэдэхи фермын түрүү коллектив гээгдэлдэ ороһон нэгэдэхи фермынхидые шефтээ абаһан юм. Тиигэжэ тэндэхи ажалай эмхидхэлые һайжаруулаа, үнеэдэй харууһа, эдеэлэлгые шэнэ ёһоор эмхидхээ. Мүнөө энэ фермэ түрүүшүүлэй зэргэдэ гараад, коммунис ажалай нэрэ зэргэ олохын түлөө тэмсэжэ байнхай. Иимэ жэшээ олоноор харуулжа болоно.

Колхоз дотор коммунис ажалай түлөө тэмсэл үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ хүдэлөөндэ бүхыдөө 837 хүн хабаадана. Сентябриин 10-най байдалаар 19 хүндэ иимэ үндэр нэрэ зэргэ олгогдонхой. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хүндэ али нэгэн һалбариин «мастер» гэһэн үнэмшэлгэ үгтэнэ, мүн түлбэринь ехэ болоно. Жэшээнь, нэгэдэхи класстай болоһон механизаторта — гурбадахи классай механизаторһаа 20—25 процент, хоёрдохи классай механизаторта — 10—15 процент ехэ салин түлэгдэнэ. Таряан ажалай, мал ажалай мастер гэһэн нэрэтэй түрүүшүүл юрын хүдэлмэрилэгшэдһөө 15 процентээр ехэ түлөөһэ абаха юм. Энэ материальна урмашуулга ганса-хан коммунис ажалай ударнигуудта бэшэ, харин гурбан һарын туршада түсэб, уялгаяа ходо үлүүлэн дүүргэжэ байһан бусад хүдэлмэрилэгшэдтэшье хабаатай.

Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд арбан хоног бүхэндэ гаргагдажа, элдэб олон аргаар олониитэдэ хүргэгдэнэ. Жэшээнь, мал ажал дээрэ арбан хоногой дүнгөөр түрүү гараһан һаалиин фермэ дээрэ үдэшэлэн улаан одон носоно, түрүү гүүртэ дээрэ улаан туг үргэгдэнэ, түрүү һаалишанда улаан вымпел барюулагдана. Фермэ бүхэндэ «Хүндэлэлэй самбар» бии. Эндэ фермын түрүү һаалишад бэшэгдэнэ. Мүрысөөнэй дүнгүүд мүн һара бүри гаргагдадаг түсхай бюллетеньнүүдээр дамжуулагдажа, олон зондо хүргэгдэнэ. Тэрэшэлэн малшадай, механизаторнуудай үдэрнүүд квартал бүхэндэ клубта үнгэргэгдэдэг. Иимэ үдэрнүүдэй гол зорилго юуб гэхэдэ, нэн түрүүн түрүү дүй дүршэлые тарааха, гээгдэлэй ушар шалтагаануудые элирүүлхэ, тэдэниие усадхаха хэмжээ ябуулгануудые хараалдаг байна.

Харуулан ойлгуулха агитациин һайнаар табигдаһан тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Энэ агитациин гол зорилго — колхозойнгоо экономикые хүгжөөхэ, үйлэдбэриин түрүүшүүлые алдаршуулжа, бүхы ажалшадаа бүтээсэ ехэтэй ажалда зоригжуулха ябадал болоно. Мүн энээнтэ клубай бүхы хүдэлмэри зорюулагдана. Колхозой клубай шэмэглэгдэн гоёогдоһон тухай, тэрэнэй түрүү дүй дүршэлые тарааха гуламта болоһон тухай хэлээдшье ялай. Үнэхөөрөө, оролдосо ехэтэйгээр хүдэлһэн клубай хүдэлмэрилэгшэд, колхозой эдэбхитэд, илангаяа залуушуул клубайнгаа хүдэлмэрие һайжаруулха талаар ехэ амжалта туйлаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

ЭДЭНЭРЬЭЭ ЖЭШЭЭ АБАЖА АЖАЛДАА ХЭРЭГЛЭЭ!

ПАРТКОМОЙ ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАИ ХЭДЭН ҮГЭ

Управлениин партком хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлхэ, һургаха тухай гол анхаралаа хандуулна. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй һүүлээр колхоз, совхозуудые хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдөөр хангаха талаар партком ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Мүнөө колхоз, совхозуудай дунда шатын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлэн һургаха талаар ехэ юумэн хэгдэжэ байна. Бригадирнуудаар, фермэнүүдые даагшадаар гол түлэб мэргэжэлтэд табигдана.

Хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхи үүсхэл дэлгэрүүлхэ талаар парткомой дүршэл ехэ һайшаалтай. Мүнөө ажахынуудта саг зуурын түлөөлэгшэд ябахаа болинхой. Хэхэ хамаг бүхы ажалаа ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд өөһэдөө, дээрэһээ элдэб янзын захиралта, заабари хүлеэнгүй бүтээхэ зэргэтэй юм. Энэ хадаа хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй харюусалгые улам дээшэлүүлээ.

Инспектор-партэмхидхэгшэдэй хүдэлмэри һонирхолтойгоор табигданхай. Партэмхидхэгшэ бүхэн 8 ажахы даажа абанги. Эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха, хүнүүдэй эдэбхи үүсхэл бадарааха, колхоз, совхозуудай кадрнуудые хүмүүжүүлэн һургаха, туһалха — иимэ хүдэлмэри тэдэнэрэй гол уялга болоно. Мүн тэдэнэрһара бүри бригадануудай партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай семинар үнгэргэнэ. Иимэ семинар заабол али нэгэн бригадада болодог юм. Семинар дээрэ бригада бүхэнэй ажалай дутагдалнууд шүүмжэлэгдэжэ, ушар шалтагаануудынь элирүүлэгдэнэ, мүн дутагдалнуудые зайсуулха тодорхой хэмжээнүүд хараалагдана. Тэрэшэлэн түрүү дүй дүршэл гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэнэ.

Энээнһээ гадна инспектор-партэмхидхэгшэд бэе бэеынгээ хүдэлмэри шалгалсадаг байна. Һайнаар хүдэлдэг партэмхидхэгшын дүй дүршэл хүршэдөө заабол дамжуулагдадаг.

Понедельник бүхэндэ инспектор-партэмхидхэгшэд парткомдоо сугларжа, долоон хоногой туршада хэһэн ажал тухайгаа элидхэжэ үгэнэ. Тиигээд партийна шэнэ документнүүдтэй танилсажа, гараһан али нэгэн асуудалнуудые шиидхээд, ерэхэ долоон хоногто хэхэ ажалаа зүбшөөд вторнигто ажахынуудтаа бусадаг юм.

Парткомой шиидхэбэриие дүүргэхэ талаар бүхы асуудалнуудые партэмхидхэгшэд шиидхэнэ. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд кадрнууд тухай асуудалые партэмхидхэгшэдтэй суг хамта шиидхэнэ. Тэрэниие алад гаража нэгэшье асуудал шиидхэгдэдэггүй байһаниинь һонирхолтой. Инспектор-партэмхидхэгшэд инструктор-эмхидхэгшэдтэй нягта холбоо барисаатайгаар хүдэлхэдөө, тэдэниие һэлгэхэ ябадал огто гарганагүй. Өөһэд өөһэдынгөө ажалые тэдэнэр һайнаар мэдэнэ.

Хараһан, үзэһэн юумэеэ бүтэдыень найруулхын аргагүй. Тиимэһээ тобшо тэдыгээр гол түлэбынь эндэ хэлэгдээ. Сэхынь хэлэхэдэ, һонирхолтой, халан абамаар юумэн эндэ олон. Илангаяа ниитэ-политическэ хүдэлмэри хайшан гэжэ үрэ ехэтэйгээр эмхидхэхэ талаар эндэхи партийна организаци ехэ дүй дүршэлтэй болоһон гэжэ хэлэмээр. Бидэнэр өөһэдынгөө ажалда энэ дүршэлыень хэрэглэхэ тодорхой хэмжээнүүдые абажа байнабди.

Ц. ЖАЛСАНОВ,
Хоринн парткомой секретариин орлогшо.

Социалис оронуудаар

ДЕФА СТУДИИН ШЭНЭ ФИЛЬМНҮҮД

...дэ нэгэхэн үдэрэй турша соо ... ондоо зүйл хаража болоно: ...аша бэрхэ коллективтэ ёһо... ...үниие хүмүүжүүлхыень, тү... ...үрим, һургуули дүүргэгшэ... ...үдэшэ, немец хилын харуул... ...й ниислэл хотодоо хэдэг ...этэ албые хаража болоно. ...шье һаа, хэдэн зуун жэлэй ...а тээ болоһон үйлэ хэрэг, ... зохёолой геройнуудтай уул... ... болоно. Эдэ бүгэдые харахын ...а Бабельсбергдэхи ДЕФА гэ... ...уран зохёолой фильмнүүдэй ...ндэ ерэхэ хэрэгтэй. Городой ...а, ой модотой сэсэрлигэй ...уда, ГДР-эй киногой хүдэл... ...лэгшэдэй ехэ гэгшын городок ... юм. Эндэ павильонууд соо, ...л талмайнуудта репитицэ ...ю, ерээдүйн кинокартина... ...ые буулгажа байха. Эндэ... ... республикын экрануудта ...нанууд гарана бшуу.

...ДР-эй киногой мастернууд ...эй үедэ хэдэн һайн зохёол... ...ые гаргажа, немец харагшадые баярлуулаа юм. Режиссер ...а Байерай табиһан «Шоно... ...й дунда зэбсэггүй» гэжэ ...м Москвада болоһон улас... ...дын кинофестивальда тэм... ...дэһэн байгаа.

...Р-эй киногой хүдэлмэрилэг... ...шэнэ шэнжэ түхэлтэй хүнэй ...ец газар дээрэ социалис ...улагшын шэнжэ маягые ...нзэгыгөөр харуулха гэжэ ...одог байна. Энэ асуудал ...хын тулада кинопромыш... ...стиин хүдэлмэрилэгшэд ехэ оролдосотойгоор хүдэлнэ.

Энэ жэлэй эсэс болотор оронной экрануудта ямар картинанууд харуулагдахаб? Нэн түрүүн мүнөө үе сагай байдалда зорюулһан кино табигдаха. Режиссер Франк Фогель тэгшын табиһан «Юли ажаһууна» гэһэн фильм сентябрь соо харуулагдаха. Уран зохёолшо Герберт Нахбар гэгшын «Леннекендэ болоһон түрэ хурим» гэжэ романаар зохёогдоһон кинофильм буулгагдажа байна. «Минии үхэлэй часта» гэһэн шэнэ фильм Баруун Германиин эхэнэр журналистын хуби заяа харуулна. Режиссер Конрад Петцольд энэ картина табиба.

Залуу эхэнэр зохёолшо Христа Вольд гэгшын «Хубаагдаһан тэнгэри» гэһэн рассказ олониитые ехээр һонирхуулдаг. Энээн соо залуу немецүүдэй хуби заяан харуулагдана. Оюун бэлигтэ режиссер Конрад Вольф энэ рассказ фильм болгон буулгажа байна. Энэ хүн уран зохёолнуудһаа кино болгон буулгахадаа ехэ дүй дүршэлтэй болоһон байна. «Профессор Мамлок» гэжэ эсэгынгээ романаар кино табиһан байгаа.

Хүүгэдэй болон бусад бүхы кинофильмнүүдые ДЕФА гэжэ киностудида табигдадаг юм.

Константин Саввин.
(ТАСС).

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, ХАНИ БАРИСААНАЙ ПОРТ

Бургасска портдо сэлмэг наратай нэгэ үглөөгүүр ерэбэбди. Сагай эртэ байгаашье һаань, эндэ хүн зон дүүрэн.

ПОЛЬШЫН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. Иерусалимска аллея — Варшавын эгээл үймөөтэй үйлсэнүүдэй нэгэн юм.
ЦАФ — ТАСС-ай фото.

Бургасска порт хадаа Болгариин Арадай Республикын урда захын үүдэн гэжэ нэрэтэй.

«Манай порт хадаа 60 жэлэй түүхэтэй, — гэжэ портын начальнигай орлогшо Александр Илиев хөөрэнэ. 1894 ондо баригдаһан: энэ портын бии болоһоор 40 жэлэй үнгэрһэн хойно буржуазна гүрэн юумэ үргэдэг хоёр кранаар хангаха гэжэ шиидэһэн юм ха. Эгээл иимэһээ тус портдо оройдоол 200.000 тонно ашаа ашадаг байһан һаа, мүнөө энэ тоонь долоо дахин ехэ болоо гэхэ гү, али 1.500.000 тонно болоо.

Һүүлэй арбан жэлэй турша соо портмнай шэнэлэн заһагдаа, ашаа үргэдэг, транспортна мүнөө үеын хэрэгсэлнүүдээр хангагдаа гэжэ Илиев үргэлжэлүүлбэ. Мүнөө хүсэн түгэс 15 кран эндэ хүдэлжэ байдаг. Юумэ ашаха, буулгаха хүдэлмэри бүримүһэн оньһожоруулагданхай.

Манай Бургасска портые эб найрамдалай, хани барисаанай порт гэжэ Болгарида нэрлэдэг юм гээд саашань Александр Илиев хөөрэнэ. Манай томо томо барилгануудта зорюулагдаһан совет үнэтэ түхеэрэлгэнүүд манай портдо буудаг.

Портын причал шадар элдэб гүрэнүүдэй тугуудтай хорёод шахуу элдэб онгосонууд зогсожо байна: Алжирһаа 9 мянган тонно түмэрэй руда асарһан «Пеппино Палоба» гэжэ Италиин онгосо байна. 4 мянган тонно туулга асарһан «Орёл» гэжэ совет онгосо мүн эндэ байлсана. «Шипка», «София», «Дунай» гэжэ Болгариин онгосонууд Дундада, Дүтын Зүүн зүгэй оронуудта ой модо абаашахаар бэлэн эндэ байна.

Клара Орлова,
ТАСС-ай корр.

...РМАНИИН ДЕМОКРА...ЕСКА РЕСПУБЛИКА. ...додо эгээн томо саарһа... комбинат болохо ...-на-Одере гэдэгтэхи не... ...залуу предприятида саар... ...дадаг бүтээсэ ехэтэй машина ашаглалгада оруулагдаба. Энэ машина саарһа түргэнөөр хатаадаг юм. Энээниие туршажа үзэхэдэ, 450 метр утатай, 5,5 метр үргэнтэй саарһа минута бүхэндэ гаргажа байба.
АДН — ТАСС-ай фото.

В. И. Ленин, Н. К. Крупская, А. И. Елизарова Горкын сэсэрлиг соо үхибүүдтэй хамта һуужа байна.
ТАСС-ай фотохронико.

Ч. НАМЖИЛОВ

Эхын зүрхэн

Поэт-Чимит-Рэгзэн Намжилов иимэ гаршагтай поэмэ соогоо Владимир Ильич Ленинэй түрэһэн эжы — Мария Александровна Ульянова тухай хөөрэжэ үгэнэ. Хаание алаха гэжэ ябаһан тэмсэлшэдэй дунда Ленинэй аха — Александр Ульяновай оролсоһон тухай айхабтар хүндэ мэдээсэл ерэбэ. Энээн тухай дууламсаараа Мария Александровна тэрэ һүниндөө холын холо Петербург зорижо гарана.

«Эхын зүрхэн» гэжэ поэмэһээ «Гэнтэ бууһан һалхин» гэһэн эхинэйнь бүлэгые уншагшадайнгаа анхаралда табинабди.

Энэ үдэшэлэн
    огторгойн уудам бэлшээреэр
Эзэгүй субаһан
    үүлэн-һүрэгүүд «үргээлгээ».
Эрэмэл ташуур —
    һалхин гэнтэ эшхэрээд,
Эрьюулэн хүсэн гэхэдээ
    бүри мэгдэхээгээ.

Хушууран түрүүлһэн
    хун сагаан толгойһоо
Хуура татан,
    хумин, эбхэн тогтооһоор
Хурын хүйтэн
    дуһал халта унагаалгаад,
Хуу иишэ тиишэнь
    таһашан үлдэн тараагаа.
Володиие энэ орой
    багшань юундэ ерэ гүүлээб,
Болзортой яаралтай
    юуниинь болохо һэм одоо.
Бахардуу түргөөр
    байрадань гүйжэ оробо.
Барагар шарайтай
    багша эхэнэрынь зогсобо.
Баруун гартаа
    бариһан саарһаниинь
        шэшэрнэ,
Бархирһан нюдэниинь
    баһал ялалзан мэлмэрнэ.

— Хара һанаатан
    хаание хорлон алаха гээд,
Халта бираагүй,
    хаалтада баран һуулгагдаа.
Хайран ганса
    ахайшни тэдээн соо бин гээ,
Хайшаншье гэжэ һаань
    эжыдээ дуулгаха болоолши
        даа.

Игэжэ хэлэмсээрээ
    Питерһээ ерэһэн бэшэгээ
Эбхэлээтэй зандань
    хүбүүн тээшэ һарбайба.
Энэ хэрэгтэй
    баһал холбоотой шэнгишэгээр
Эгэшэ тухайнь
    хоёр-гурбан үгэ байба.
Ханын саана
    хагсуу һалхин түргэдөөд,
«Хаагуур орохоб»
    гэһэншүү сонхо тоншоно.
Хабсагайн хэмхэрээд
    унаһан шэнги хүндөөр
Хамаг сэдьхэлынь
    хүмэрин харанхы болоно.

«Абынгаа һүүлээр
    аха һанаха хүмнай
Абьяастай хурса
    һонор ухаатай һэмнай.
Аюултай энэ хэрэгтэ
    оролсохоһоо бэшэ ондоо
Аргагүйл хадань
    тиигээл даа» гэжэ бодоод
Түргэдүү һалхинда
    түлхюулэн, туулган, хиидэн,
Түрэһэн эжынгээ
    сонходоо һуухые таниба.
  Түергэнгүй һэмээхэн
    таһалгада орон гэхэдэнь,
Түбшэн даруугаар
    энеэбхилэн, энхэрэн угтаба.
Зөөлэхэн мүрыень
    дүмүүн ааляар налахадажа,
Зүрхэ сэдьхэлээ
    даруулха гээдшье туршаба.
Зүү һабагшаяа
    эжынь гэнтэ алдажа,
Зуг татан
    сошонгёор урдаһаань
        харашаба.
— Юун болооб,
    хүбүүм, яагаабши ихэдээ,
Юундэ зогсонош,
    нюунгүй хэлыш даа эхэдээ? —
Гэһэн асуудал
    сээжынь оёорые уудалба,
Гэртэ багташагүй
    хүндэ мэдээсэл дуулдаба...
Мария Александровна
    бэеэ бариха гээд биранагүй,
Манарһан нюдэнһөөнь
    мухариһан дуһалнууд
        болиногүй.
Мээхэй уринаар
    хүбүүгээ тэбэрин түшэнэ,
Мэдэн гэһээнь
    хүдэр тулгатай хүн зогсоно.
«Ээзэн хотын ,
    зүгые шэглэн гарахадаа
Эрдэм олохын
    хойноһоо зорёо бэлэй даа.
Эндээ, Казаньдаа,
    һурыш гэжэ ядаа һэм даа,
Эжыншни зүрхэн
    эртээнһээ зүгнэһэн байгаал
        даа»
Гэжэ дуугараад,
    нойрмоглон зүүдэлһэншье
        хэбэртэй,
Гэнтэ даб гээд
    пулаадаа хэдэрэн зэһэбэ.
  — Харгы холол даа,
    һүниндөө гараха хэрэгтэй,
Хамта Сызрань
    ябаха хү бэдэрыш даа, — гэбэ.
Толгой нюсэгөөр
    гүйжэ гараһан хүбүүхэй
Тойрон эрьен
    айлаар һурагшалан харайба.
Тодхор болоходоо
    хүнүүд һэр-мэр гэнхэн,
Тоожо юрэдөө
    дуугаралсахаяашье болиһон
        байба...

Хабарай һүни
    һалхилһаар байтарынь
        бурхэжэ,
Хара үүлэн
    хамбы болон субаба.
Хоёр моритой
    бүтүүхэн тэргэ хүлһэлжэ,
Холын аянда
    эхэнь гансаараа зорибо.
Үдэшэжэ гараһан
    Володиёо энхэрэн таалажа,
Үхибүүн дүүнэрээ
    һайса харахыень захиба.
Үбгэн жолоошон
    номгорһон моридоо
        ташуурдажа,
Үргэн харгы руу
    амыень сэхэ залаба.
«Сашын хэрэг
    ехэл хатуухан байна даа,
Саашаа юугээр
    дүүрэхэ ааб» гэжэ һанахадаа,
Айдаһаа хүрэһэн
    арбан долоотой хүбүүхэн
Али тухай зобон
    сээжэеэ хүмэрюулээ һэм.
Һалхин оиро зуура
    замхаһан шэнги болоод,
Һанаа алдангяар
    дороһоо абан амисхаалба.
Һүниин харанхы руу
    тэргэхэниинь далда ороод,
Һүрөөтэй бараан хара
    хүшэгөөр хаалгаба.

Коммунис ажаһуудалай түлөө

Түрэлхидэй нүлөөн ехэ

Хоринн аймагай Чисаанын совхоз. Загаһата тосхон.

— Энэ харана гүт, холбоо байшан гэр, баһа зэргэлһэн шэнэ гэр. Эндэ найман баатар, дангина үхибүүдэй аба эжынэр ажаһуудаг. Ороод гараа һаамнай яаха юм? — гээд нүхэрэйнгөө дурадхахада, абаһаар лэ зүбшөөбэб.

Богоһыень алхан ороходомнай, гэрэй эзэн Доржи Мангатаев гэдэг өөрөө, тэбхэр улаан шарайтай, морход гэһэн хамартай, бүдүүн хара хүн урин налархайгаар маһалзан угтаба. Хүгшэниинь юушье хэжэ байгаа һэм бэ, тэрэнээ түр зуура орхижо, баһал адлихан болобо.

Цырен гэдэг хүбүүниинь лэ гэртээ байдаг аад, шофер һэн тула хаанащьеб ошонхой; арбаад хүрөөдүй ашань «айлшаар» ерэһэн байба. Бэшэ үхибүүдынь хаана, хэд гээшэ бэлэй? Ехэ хүбүүн Дашань Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ баатарлигаар наһа бараһан. Басаган Еленэнь институт дүүргэһэн нютагайнгаа найман жэлэй һургуулида багшалдаг, үни хада айлайхи болонхой, 5 үхибүүдтэй. Анани хүбүүниинь — инженер-механик. Нарһатын механизаторай һургуулида заадаг, 3 үхибүүтэй. Александр гэдэгынь — ветеринарна врач. Тээгдэдэ хүдэлдэг. Эдэнэрэй гэр бүлэ ехэ эбтэй ажаһуудаг. Марусинь Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт дүүргэбэ. Дариман Москвагай багшанарай дээдэ һургуулиин гурбадахи курсда ороо. Цырениинь 10-дахи класс дүүргээд, совхоздо даб дээрээ шофертоно. Доринь баһал дунда һургуулитай. Цыбик гэдэгынь Улаан-Үдын интернат һургуулида һурана.

Эдэнь булта хүдэлжэ байһан газартаа хүндэтэй, журам һайнтай, оролдосотой; һурадаг газартаа мүн лэ һайн талаараа шалгардаг, магтуулдаг юм. Аба эжыгээ, зон нүхэдөөшье ехэтэ хүндэлдэг.

Теэд иимэ наран зулгы найман хонгор үхибүүдые һайн һайханаар хүмүүжүүлһэн хадаа хэнэй аша габьяа ехэнхинь болоноб? Түрэлхидэй даа. Түрэлхидынь өөһэдөөл ажабайдалай ульгэр жэшээ харуулаа. Үбгэ эсэгэнь урданай хархис харанхы сагта нэгэ наһаараа гэхээр барлаг, батрак ябаһан юм. Хэды ажалша мундуу хүн байбашье, баяжажа үзөөгүй. Зүгөөр үгытэй тулюуршье ябаа һаа, ехэ уужам салуу, үнэн һайхан сэдьхэлтэй юм һэн. «А» үзэг мэдэхэгүйшье һаа, сээжын тоо бодолгодо айхабтар абьяастай һонор байжа, үхибүүдтэ абаһаар лэ энэ тэрэ асуудал табижа, «һунаадаг» байгаа. Баһа заатагүй һургаал заабари хэлэхэ; тоомоо таһарад гэжэ ябаа һаа, тэрэ дороо гашай заабари абахаш, хэтэрээ һаа — бадашуулхаш. Тиихэдээ бусадай үхибүүн гэжэ илгадаггүй — хэлэхэ юумэеэ хэлээд лэ орхидог бэлэй. Энэ ехэ һайн талань байгаа гэжэ мүнөөшье һанахаар юм. Ажалша гээшэнь айхабтар! Үбсүү хушама ута буурал һахалтай, бардаастай хухюун үбгэн самсаяа хуулажа хаяад, үбһэ сабшажа ябагша һэн... Баһа айл хотоноороо айлшалжа, үнэн болоһон ушар, ульгэр домогой дээжэ — ашатай туһатай һургаал боломоор юумэнүүдые удхалан хөөрэгшэ бэлэй. Унтаана нобшо гү, али архинша хойрог заримуудые хараа һаа, абаһаар лэ сэхэ руунь шүүмжэлдэг, бага балшар наһатантай уулзаа һаа, юрөөл заабари хэлэдэг — иимэл зантай байһан юм. Өөрөө бүхэли наһан соогоо эрдэм бэшэггүй, үгытэй тулюур ябаһандаа юм гү: «Адли бултааран ажалша бэрхэ, эрдэм һургуули, эрхим жаргал эдлэжэ ябаарайгты», — гээд хэлэхыень нэгэнтэ бэшэ дуулаа һэм. Теэд энэ һайхан юрөөл үгэнь үнэн бодото дээрээ бэелээ хаям даа.

Түрэлхидыень, өөһэдыень хараад үзыт. Абань гэхэдэ, бүхы наһан соогоо хара ажалшье хэһэн, албан тушаалшье даажа, ехэ шударгы ябаһан хүн. Зан абаринь — эсэгэдээл тон адли. Эдэ үхибүүдэй эхэ мүн лэ үлүү булуу зангүй, айхабтар томоотой даруу, ажалша эхэнэр. Ехэ ахань — Даша гэдэг һургуули һударташье ехэ оролдосотой, бага наһатайшье һаа, ажабайдалай алибаа юумэндэ тобшолол үгэхэдөө бэрхэ, урин налархай зантай, номшо — иимэл хүбүүн байжа, дүүнэртээ баһал һайн нүлөө үзүүлһэн. Дайн дажарай эхилхэдэ, Волгоградай фронт дээрэ баатарай үхэлөөр унаһан юм.

Иимэ өө-мөөгүй уладууд, агуухэ Советскэ Союзай эрхэтэн байһанаа нэн түрүүн гүнзэгыгөөр мэдэрһэн хүнүүд лэ үри хүүгэдээ үнэн зүбөөр хүмүүжүүлжэ шадана бшуу. Түрэлхидэй нүлөөн гээшэ иимэ ехэ байна ха юм.

Доржо Мангатаевич намда нэгэ иимэ һонирхолтой зүйл дурдаа һэн:

— Хэды оролдобошье, наһатай болоходоо ажабайдалһаа гээгдэжэ ябантана гээшэ хабди. Зарим шэнэ юумэ дутуу ядуу ойлгохош. Үшөө тэрэнээ зүб дээрэ бодожо һуухаш. Иимэл ушарта залуушуултай арсалдаһанай хэрэггүй гэжэ һанагшаб. Заабаришалуулаад лэ һуугаа һаа дээрэ. Харин алдуу эндүү гаргажа, архи уужа, ахир зан харуулжа ябаа һаань, абаһаар лэ эли хаям даа. Тиигээ һаань, хатуу шанга байха ёһотой юм, — гээд хөөрөө һэн.

Энэнь үнэхөөрөөшье зүб. Юундэб гэхэдэ, үхибүүд, залуушуулай хэды буруушааха байбашье, зарим түрэлхид хуушанай барга бүдүүлиг заншал сахихын хойноһоо ехэтэ оролдодог, «эхэ эсэгынгээ үгэһөө гарабаш» гэхэ мэтээр шангаран зэмэлдэг байха юм. Шажан шүтөөнэй талаар иимэрхүү ябадал илангаяа үзэгдэдэг. Энэ хадаа хүнэй сэдьхэл мунхаруулха, хорото хойшолон үзүүлхэһээ ондоо ямаршье аша туһа үгэхэгүй.

Энээнтэй дашарамдуулан, залуушуулда хабаатай гэр бүлын хэдэн асуудалнууд дээрэ тогтоё.

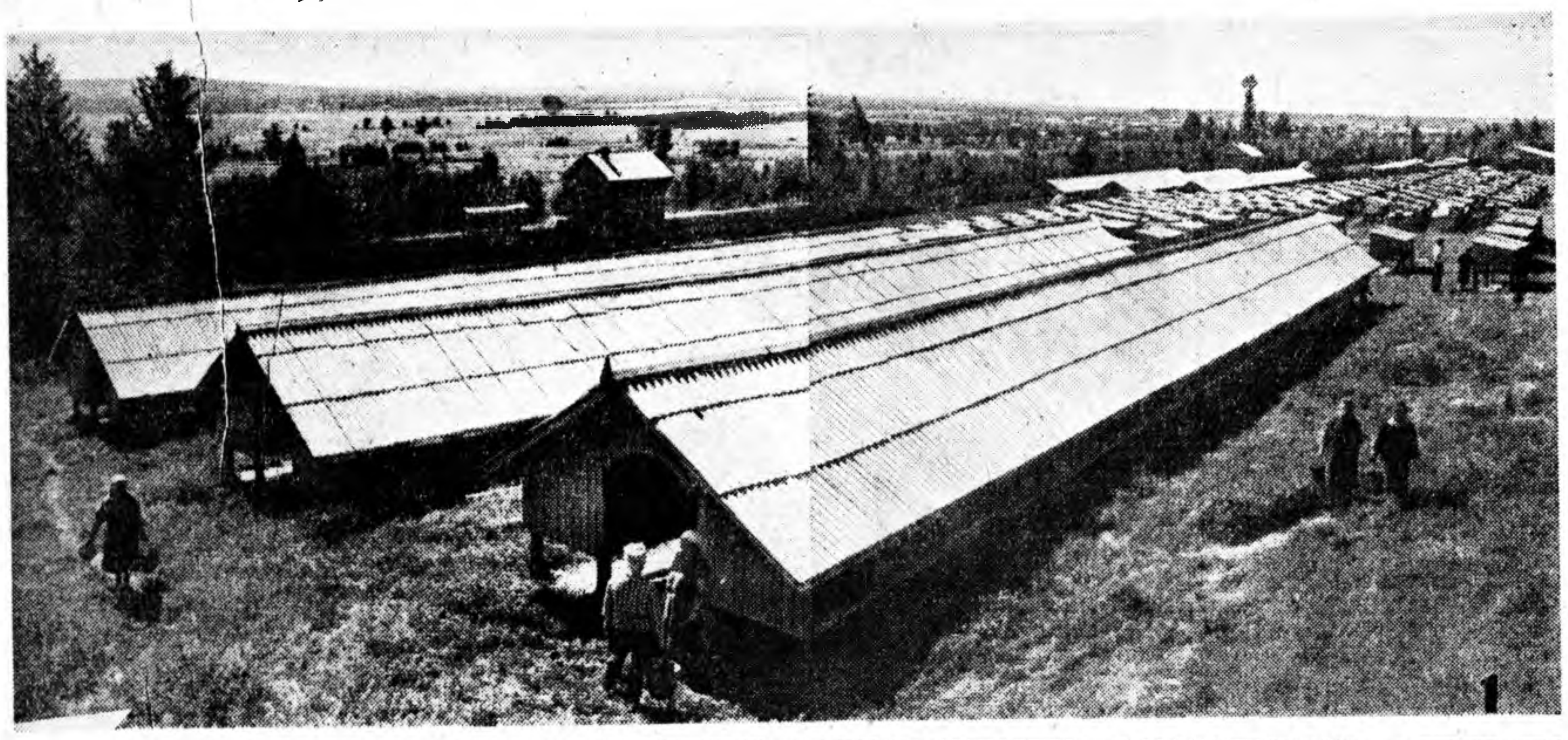
Зарим һая гэрлэһэн залуушуул түрүүшын үдэрһөө няадарһажа эхилдэг, бэе бэеэ хүндэлдэггүй, ажабайдалай али бүхы жэжэ божо юумэн дээрэһээ атаа мэеэ буляалдадаг, хёморолдодог, ябан ошон һалаха һандарха туйлдаа хүрэдэгшье байна. Иимэ хүнүүд гэр бүлэ боложо һуухадаа, өөрынгөө зол жаргал зохёохоһоо гадна, олониитын урда ехэ харюусалгатай байһанаа ойлгодоггүй. Жэшээнь, Улаан-Үдын Советскэ районой арадай суүдэй нэрэ дээрэ нэгэ иимэ бэшэг ороһон байгаа:

«Би 4 үхибүүдтэйб. Һамгантайгаа һалаха туйлдаа хүрөөд байнаб. Һамгамни өөрөө зэмэтэй аад, минии

(*Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта*)

Фоторепортаж

„Зөөлэн алтанай“ фабрикада...

Түргэн урасхалта Витим мүрэнэй эрьеэр хэн ябажа үзөө һэм? Нюдэ алдама энэ ууҗам дайдын нюрган дээгүүр хүльбэрэн урдаһан Витим мүрэн эндэһээ, Буряад һайхан оронһоо эхи абан, Хойто мүльһэтэ далайда шудхана. Торгон ногоон эрьеэрнь хүбшэ тайга, хүнхэр тала, шэлэнхы намагшье нэмжынэ. Баян дэлгэр Буряад ороной нэгэ хубинь Яруунын нютаг болоно.

Витим мүрэнэй эрьедэ Романовка тосхон оршодог. Энэ тосхоной хажууда ангай фабрика бии юм.

Хэдэн ута фермэнүүд ёһотойл гооронсо, ордон шэнгеэр ерьылдэн харагдана. Тоолоҗо барахаар бэшэ, заахан гэрнүүд. Эдэмнай ангай байранууд гээшэ. Тойроод сэл ногоон тужа сэлмэг наранай доро һуунагтана. Агаар тунгалаг, хүбшын мододой хоншуухан үнэрөөр хангалтана.

«Зөөлэн алтан»... Ангуудай үнэтэ арһан дэмы бэшэ иигэжэ нэрлэгдээ ёһотой. Эндэ арһанай ехэ завод бодошоо гэхээр. Халтар хара үнэгэн тухай мэдэхэгүй хүниие олохогүйт. Тэрэнэй зөөлэхэн арһые эльбээд үзэгты: гал гаран, ялаганажа байха. Иимэл баялиг энэ фабрикада бии юм.

Ангай фабрикынхид жэл бүхэндэ 50 мянган түхэригэй үнэтэ арһа гүрэндэ тушааҗа, эрхим жэшээтэ ажалаараа суурханхай, Юундэб гэхэдэ, фабрикада һаяхан шэнэ «пэмэлтэ» ерээ. Халтар хара үнэгэдэй бишыхан гүлгэдые эндэхид бүридхэлдөө абаҗа, тэдэнээ тоолоно, шалгана. Олон жэлдэ ан үдхэжэ, дүй дүршэлөөр баян болоһон хүдэлмэрилэгшэдэй үрэжэлтэ ажалаарнь баясамаар. Мүнөө ангай фабрика дээгүүр ябаад үзэгты. Фермэ бүхэниинь заводой цехые һануулна, үнэгэдэй клеткэнүүд барандаа сэбэр, зохидоор табигданхай. Ан тэжээхэ гээшэ бэлэхэн хэрэг бэшэ даа...

Фабрикын хүдэлмэрилэгшэд согтой, дорюун. Ажал хүдэлмэридөөшье шударгы, «зөөлэн алтанай» ёһотойл эзэд. Эндэхид һаяар гүрэндэ ангай арһа олоор тушаахаяа бэлдэжэ байна. Эхэ орон соомнай үнэтэ арһан—«зөөлэн алтан» дэлгэрэг лэ!

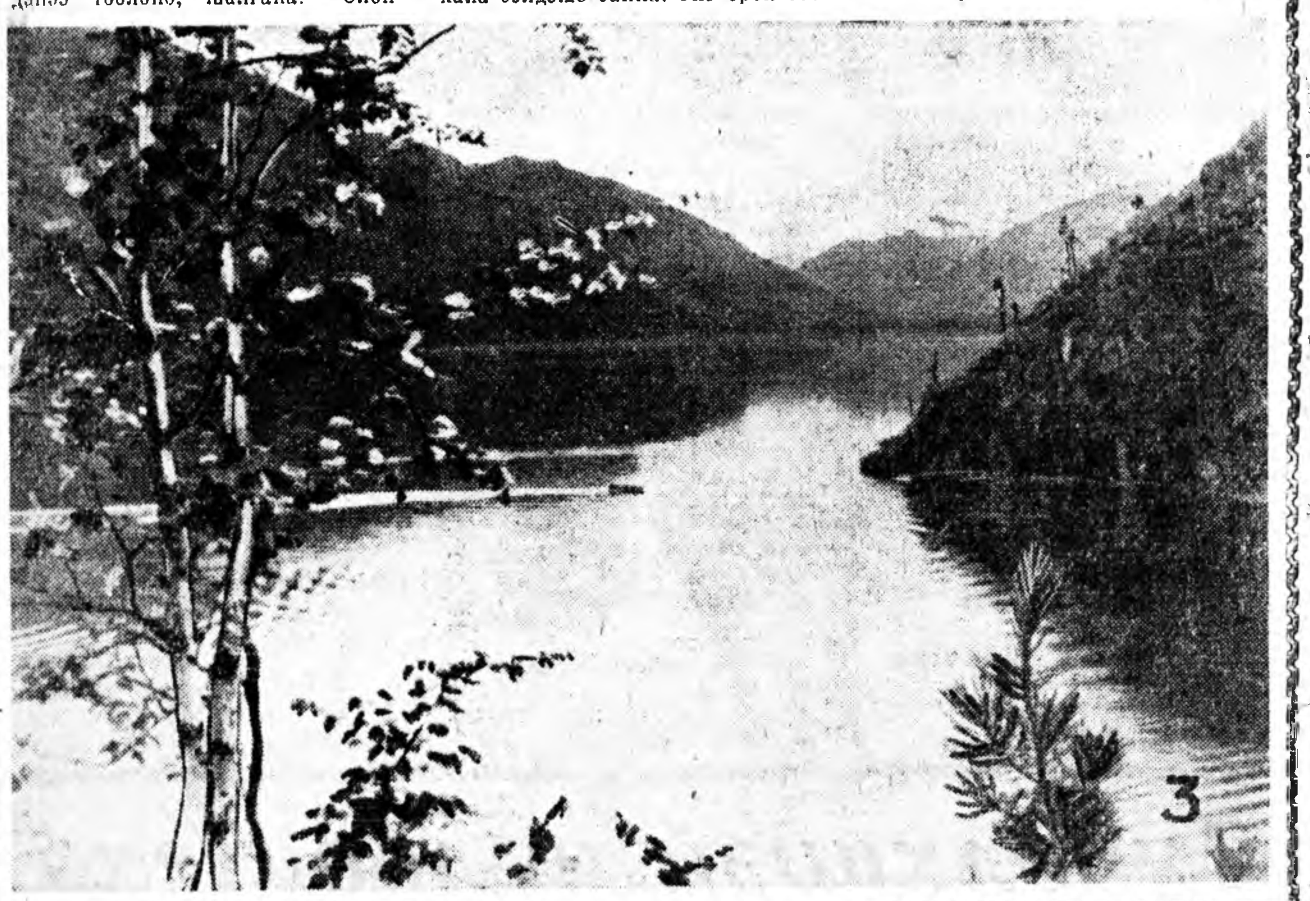

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. «Зөөлэн алтанай» кладовой-ангай фабрикын фермэнүүд.

2. Фабрикын хүдэлмэрилэгшэд М. Левенлу, М. Крылов, М. Романова гэгшэд үнэтэ арһатай үнэгэ шалгажа байна.

3. Түргэн урасхалта Витим мүрэн. Энээнэй эрьедэ, ангай фабрика оршодог юм.

Э. Брюханенкын фото-текст.

Зэдэдэ худалдаа наймаан муугаар эмхидхэгдэнхэй

Эд бараан, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр ажалшадай эрилтые дүүрэн хангаха гээшэмнай харюусалгатайшье, хүндэтэйшье хэрэг. Худалдаа наймаан... Тэрэнэй ябасаһаа ажаһуудал, ажалшье дулдыдадаг ха юм. Зэдын аймагтахи худалдаа наймаанай хүдэлмэри тухай тобшохоноор хэлээ һаа, иимэрхүү. Һүүлэй үедэ эндэ худалдаа наймаан тон муугаар эмхидхэгдэнхэй. Юундэб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, худалдаа наймаанай олохон предприяти ажалаа тунайшаар табинхай, хоёрдохёор, ажалшадта хэрэгтэй эд бараан, эдеэ хоолой зүйлнүүд магазинуудта хомор, гурбадахяар, кадрнуудые шэлэн абаха, тэдэнэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха талаар юушье хэгдээгүй байна.

Үшөөтэйн сельпо, Боргойн, Ториин совхозрабкоопнуудта худалдаа наймаанай мууса табигдаһан дээрэһээ механизатор, малшад эд бараагаар ёһоор хангагданагүй. Жэшээлхэдэ, Боргойн совхозой 2-дохи отделенидэ нэгэ магазин бии нэрэтэй аад, мүнөө хаагдашанхай, 4 һара хүдэлнэгүй. Таряа хуряалгын халуун хаһа соо магазинууд хүдэлмэриингөө сагые ажалай үетэй тааралдуулжа табяагүй байха юм. Цагаата, Дээдэ-Тори. Доодо-Үшөөтэй, Дээдэ-Бургалтай нютагуудта магазинууд 9 сагта нээгдэдэг, энэ үедэ совхозой хүдэлмэришэд үни хада ажалдаа гарашаһан байдаг. Автолавкануудшье тусхай маршрудуудаараа ябажа, хүдөөгэй ажалшадай дунда худалдаа наймаа ёһоор эрхилнэгүй. Мүн Боргойн совхоз дээрэхи столово ахалагша поваргүй дээрэһээ ажалланагүй.

Үшөө үни хада Зэдын аймгүйсэдком Петропавловка тосхондо үдэшын столово нээхэ гэһэн тогтоол гаргаа бэлэй. Теэд аймпотребсоюз энэ тогтоолые дүүргээгүй, дүүргэхын хойноһоо оролдоошьегүй.

Олохон магазинууд эд бараа, эдеэ хоолоо хадагалха складгүй байһаар. Аймагай түб Петропавловка тосхоной 2-дохи магазин уйтахан гэр соо байдаг юм. Складынь шала, палаахагүй, тиимэһээ эдеэ хоолой продукт магазин сооно хамаагүй хаяатай хэбтэдэг. Аймпотребсоюзаархин худалдаа наймаанай предприятинуудай шэнэ гэр, байра бариха тухай һанаагаа заахашье зобоногүй.

Аймагай түбэй комиссионно магазинда шэнэ мяхан худалдагданагүй. Аймпотребсоюздахи бэлэдхэлэй конторо овощ бэлэдхэхэ талаар юушье хээгүй һууһаар. Жэшээлхэдэ, Үшөөтэйн сельпогой магазинуудта ногоон сай, тамхинай зүйл хэдэн һараар таһалдана. Аймпотребсоюзай худалдаа наймаанай таһаг энэ дутуу дундануудые мэдэжэ байгаад, тусхай хэмжээ абанагүй.

Худалдаа наймаанай кадрнууд тушаа хэлээ һаа, олон үгэшье хэрэггүй. Зэдын аймпотребсоюз кадрнуудые ёһоор бэлдэнэгүй. Байгша оной 8 һарын турша соо худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй 35 процентнь һэлгэгдээ, ажалһаа гаргуулагдаа.

Шэнэ хүнүүдые ажалда абахадаа тэдэниие ёһоор шалгажа үзэдэггүй муутай. Худалдаа наймаанай олохон предприятинуудта мүнгэ үрихэ ябадал үзэгдэһөөр. Жэшээлхэдэ, Дэрэстэйн совхозрабкоопой, Ехэ Наринай магазинуудта мүнгэнэй үрилтэ болоһон байна. Петропавло[...] магазинда наймаалагшаар хү[...] байтараа үрилтэ хээд, ажалһаа [...]гагдаһан Якимов гэгшэ үд[...] Петропавловкын сельпогой [...]дые даагшаар хүдэлхэе[...] Иимэрхүү ябадал аймпотребсо[...] хүдэлмэридэ үзэгдэһөөр.

Түрүү наймаалагшадай баян дүршэл бусадай ажалда нэбт[...]лэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, найма[...]шад Янжама Тушинова, На[...] Юзеева гэгшэд олондо магтаа[...] түрүү наймаалагшад юм. Теэд [...]нэй жэшээтэ ажал бусад на[...]лагшадта үльгэр болгон хару[...]дадаггүй байһаниинь гэмшэлт[...]

Аймпотребсоюзай түрүү[...] Н. А. Якимов ниитын гурим [...]дэг байһан, тиимэһээ ажалһаа [...]гагдаа. Аймпотребсоюзай парт[...] комсомолой, профсоюзай эмх[...] хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө дунда [...] мүүжүүлгын хүдэлмэри үр[...] ябуулхын хойноһоо оролдохо [...]тэй. Аймпотребсоюзай правлен[...] хала хэмжээнүүдые дары абаж[...] ряа хуряалгын халуун хаһа [...] худалдаа наймаагаа һайнаар а[...] хэхэ ёһотой бшуу.

П. Халта[...]

Зэдэ.

Залуу бүлгэмэй амжалта

Һүүлэй үедэ Улаан-Үдын барилгашадай клубай уран һайханай бүлгэмэй коллектив республикынгаа колхоз, совхозуудта ошожо, һонирхолтой концерт харуулдаг болонхой. Эдэнэрнай Хори, Загарайн таряашадта айлшалжа ерэһэнэй удаа, Ивалга нютаг һаяхан ошоһон байна. Концертын һонирхолтой баян программань Ивалгын ажалшадые ехэтэ баясуулаа. Эдэнэрэй дундаһаа хонгёо хурса хоолойтой Тушимиловагай совет композиторну у д а й дуунуудые дуулахадань аадарай шаяһандал альга ташалган болоо. Уран гоёор, нахис, хотос хатардагаараа харагшадай дура зориг буляажа шадаһан Сотников Степанова хоёрой [...] тус концертын [...]жэнь болоно.

Клубай залу[...] дэлмэрилэгшэд[...]то, хүдөөгөөрөө [...]ража, нютаг бү[...] һонирхолтой [...]цертэеэ таһалг[...]гүй харуулжа [...]хысень Ивалгы[...]хоной ажалшад[...] сөөд, ажалдаа, байдалдаа амж[...] туйлахысень юр[...] байна.

Хилын саанаһаа

Дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлэй түлөө

ЛОНДОН, сентябриин 17. (ТАСС). Великобританиин коммунис партиин гүйсэдкомой мэдүүлгэ эндэ толилогдоо.

Ядерна туршалгануудые хорихо тухай Москвада баталагдаһан договорые КПК-гай болон КНР-эй правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй арсажа байһыень Англиин коммунистнууд эрид шууд буруушаана гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

КПК-гай хүтэлбэрилэгшэдэй документнүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, тэдэнэр буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хуряаха тухай уряае имагтал тактика гэжэ тоолоно. Харин энэнь дэлхэйн бүхы коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай шиидхэбэринүүдтэ оройдоошье тааралданагүй.

Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй үүргэ тухай хэлэхэдээ, КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалые социалис лагерьһаа, бүхы оронуудай хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнһөө, эб найрамдалай түлөө хүдэлөөнһөө таһархайгаар хаража үзэнэ.

Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй аша туһые багаар харана гэжэ Советскэ Союзые гэмнэхэ зуураа, тэдэнэр коммунис хүдэлөөн тушаа хэдэн олон жэлэй туршада тон муухайгаар хардалга гүрдэлгэ хэгшэдэй хэлые хэрэглэнэ.

Советскэ Союз национально-сүлөөрэлтын тэмсэлдэ хаа хаанагүй, илангаяа араб болон Африкын оронуудта, Алжирта, Кубада болон Индонезидэ эгээн лэ бодото тодорхой туһаламжа үзүүлдэг байна.

Манай коммунис парти тогтоһон сагһаа хойшо империализмда эсэргүү тэмсэл хэдэг, Великобританида социализмын илалта Британскэ империдэ болодог национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнтэй нягта холбоотой, колонинуудай олониитэ арад зон болон Англиин хүдэлмэришэн анги хамтынгаа дайсанда эсэргүү тэмсэл хэнэ гэжэ һургадаг байгаа.

Социализмда амгалан ёһоор дамжан орохо арга боломжые Хитадай хүтэлбэрилэгшэд буруушаана гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, КПВ-гэй уг зорилго хадаа «Британиин социализмда орохо зам» гэжэ партийна программын ёһоор Великобританиин амгалан ёһоор социализмда оролгые туйлаха ябадал болоно гээд гүйсэдком дахяад баталан хэлэһэн байна.

Үргэн хараа зам

П. Тольятти үгэ хэлэбэ

РИМ, сентябриин 17. (ТАСС). ИКП-гэй ороной түбэй областьнуудтахи организацинуудай партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ Перуджа городто Италиин коммунис партиин генеральна секретарь Пальмиро Тольятти үгэ хэлээ.

«Коммунистнуудай засагые гартаа абаха тухай асуудал мүнөө ээлжээндэ табигдаад байна. Италиин мүнөөнэй эрхэ байдалда тааруугаар тэрэниие шиидхэхээр болоо» гэжэ Тольятти заагаа. Экономикын хүгжэлтын шэнжэ шанар, ажабайдалда тохёолдодог бэрхэшээлнүүд, бусад олон асуудалнууд — эдэ бүгэдэ хадаа орониие хүтэлбэрилгэдэ олониитэ ажалшадай хабаадалсаха тухай асуудалые тодорхойгоор шиидхэжэ орохо эрилтэ табина.

«Манай конституциин ёһоор хараалагдаһан элдэб олон янзын эмхи зургаануудые, институдуудые, демократическа органуудые байгуулжа олониитын ажабайдалда хабаадалсаха замаар ажалшадай түрүүшын алхам хэхэ тухай асуудал бидэнэр табинабди» гэжэ П. Тольятти саашань хэлээ.

«Мүнөө урдынхида орходоо һураггүй таарамжатай оршон байдалда бидэнэр тэмсэжэ байнабди. Ядерна туршалгануудые хорихо тухай договор али бүхы талаараа нүлөө үзүүлэнгүй байжа шадахагүй. Гэбэшье эб найрамдалай түлөө тэмсэл үргэлжэлһөөр. Тэрэнэй зорилгые мүнөө бүри һайнаар тодорхойлжо болоно. Уласхоорондын шахардуу шанга байдал һулаåруулхые хүсэдэггүйшүүлдэ эсэргүү, Испаниин фашис засаг түрэдэ эсэргүү, Франциин хархис засагта эсэргүү, немецкэ үһөө мэеэгээ абахые эрмэлзэдэг засаг түрэдэ эсэргүү тэмсэл бидэнэр шангадхаха ёһотойбди. Хүдэлмэришэнэй бүхы хүдэлөөе үргэдхэжэ шадахаар урагшаа дабшажа, илалта туйлажа болохо гээд П. Тольятти тэмдэглээ.

«Зарим асуудалнуудаар үгэ буляалдаа эхилээд, тэрэнээ арсалдаан болгохые мүнөө оролдожо байһан манай хитад нүхэд эдэ хараа замуудые обёорногүй; иимэ арсалдаа буляалдааһаа гансахан үрэ гаража болохо гэбэл, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэл, империализмые булин диилэхэдэ шухала болохо нэгэдэл һуларха байна гээд П. Тольятти саашань хэлээ.

Маанадай, Италиин коммунистнуудай, үмэнэ тодорхой зорилго табигдана: бидэнэй үмэнэ үргэн хараа зам нээгдэнхэй, бидэнэр иимэ харaaтайгаар хүдэлжэ шадаха байнабди... Гүрэниие хүтэлбэрилгэдэ шэнэ ангиин хабаадалсаха арга олгохоор демократиие хүгжөөхэ тухай асуудал мүнөө бидэнэй үмэнэ эли тодоор табигдаад байна».

Партиин эмхидхэлэй асуудалнууд тухай П. Тольятти тогтожо хэлэхэдээ, энэ талаар горитой амжалтанууд туйлагдаа гэжэ тэмдэглээ. ИКП-гэй болохоёо байһан ниитэ национальна конференци дээрэ эмхидхэлэй асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

Табан түбиин журналистн[...] уулзалга

„Литва“ гэжэ тепло[...] Пирейдэ ерэбэ

АФИНА, сентябриин 17. [...] Советскэ «Литва» гэжэ те[...] Пирейскэ портдо мүнөөдэр [...] зогсоо. Журналистнуудай бү[...]хэйн III уулзалгада хабаада[...]нүүд энэ теплоходоор ерээ. [...]тын болон хэблэлэй түлөө[...] эндэ ерэгшэдые хани халуунаа[...]таа.

Греко-советскэ бүлгэмэй тү[...]шэ д-р Спилиопулос, «Авги[...]тын директор Параскевопуло[...] циин национальна баатар М[...] Глезос болон бусад угтагшада[...]да байлсаа.

Чад Республикад[...] болоһон ушар

ПАРИЖ, сентябриин 17. [...] Политическа гурбан ажал [...]шадые — урдын гадаадын [...]дэй министр Джибрин К[...] Форт-Лами городой урдын м[...] Батист болон урдын премьер-м[...] А. Куламала гэгшэдые арест[...] тухай захиралта үгөөб гээд Ча[...]публикын президент Ф. То[...] соносхоо. Франс Пресс аген[...] корреспондент Форт-Ламиһаа [...] мэдээсэнэ. «Ниитын гурим [...]руулха» зорилгоор политичес[...]лаануудые үнгэргэдэг байгаа [...] эдэ ажал ябуулагшадые пр[...] радиогоор үгэ хэлэхэдээ гэмн[...]

Джибрин Кералла, А. Ку[...] Ж. Батист тэрьелшоо, тэдэни[...] дэрэлгэ хэгдэжэ байна гээд [...]мынь соносхогдоо.

Чадай ниислэлдэ үсэгэл[...]мөөнэй болоходо, нэгэ хүн а[...] 15 хүн шархатаа.

Республикын бүхы газар [...] онсо байдал соносхогдоо. С[...] ямаршье сагта нэгжүүл, мүш[...] хэхэ эрхэ полицида олгогдоо.

Африкынхидай һанал нэгэдэлгын үдэр

КАИР, сентябриин 17. (ТАСС). Африкын оронуудай гүрэнүүдые болон правительствануудые толгойлогшонорой конференциин шиидхэбэриин ёһоор Африкын сүлөөрэлтын үдэр мүнөөдэр тэмдэглэгдэхэнь.

Африкын оронуудай гүрэнүүдые болон правительствануудые толгойлогшонорой конференци Аддис-Абебэдэ болоходоо, майн 25 Африкын сүлөөрэлгын үдэр гэжэ соносхогдоһон юм. Гэбэшье мүнөө жэлдэ Африкын сүлөөрэлгын үдэрые сентябриин 17-до тэмдэглэхэ гэжэ шиидхэгдээ.

Энэ үдэртэ зорюулһан түрүү бэшэгүүдые Каирай газетэнүүд толилоо.

«Өөрынгөө үдэрые тэмдэглэжэ байхадаа, Африкын оронууд Африка түбиие эсэслэн сүлөөлхын түлөө бүри шангаар тэмсэхэ, колониальна богоолшолго болон үндэһэ яһанай дарлалта доро байһан Африкын арадуудай эрхэ сүлөөтэй болохын тулада тэдэндэ бүри һайнаар туһалха ёһотой» гэжэ «Аль-Гумхурия» газетэ заана.

«Бидэнэр Африкын сүлөөрэлгын үдэрые тэмдэглэжэ байхадаа, Африкын арадуудай бүри нягта нэгэдэлтэй болохо байһанда этигэнэбди» гээд «Аль-Ахрам» газетэ бэшэһэн байна.

ФРГ атомай хүс[...] ябадаг судна бүтээжэ байна

БОНН, сентябриин 17. [...] Баруун Германиин түрүүшы[...] двигательтэй, 16.000 тонно [...]тэй судна барилга «Говальдт[...]» гэжэ Кильскэ верфдэ эхилээ. [...] барилгада 50 миллион марка [...] шалагдаха юм. Судныи барилг[...] ондо дүүргэгдэхэ.

Москвагай договорые Грециин парламент эсэслэн батална

АФИНА, сентябриин 17. (ТАСС). Агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай Москвагай договор эсэслэн баталха тухай хуулиие Грециин парламент зүбшэн хэлсэлгэгүйгөөр үсэгэлдэр баталаа.

Малайзи Индонезитэй харилсаагаа таһалдуулба

ПАРИЖ, сентябриин 17. (ТАСС). Үсэгэлдэр байгуулагдаһан Малайзиин федераци Индонезитэй дипломатическа харилсаагаа таһалдуулба.

АФП агентствын корреспондентын Куала-Лумпурһаа мэдээсэһэнэй ёһоор харилсаанай таһалдуулагдаһан тухай Малайн премьер-министр Абдул Рахман мүнөөдэр соносхоо.

Мүнөөдэр «Малайн правительствын тала баридаг» бүлэгүүд Индонезиһээ Куала-Лумпурта байдаг посольствын шадар ерэжэ, Индонезиин тугые таһа татажа, хаяа посольствые шулуугаар шадээ, байшангайнь нэгэ талын хахадые галдаа. Тиихэдэнь полицинхид ямаршье хэмжээ абаагүй.

Түрэлхидэй нүлөөн ехэ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

хойноһоо ходо ородог, намайе шоо үзэдэг, шобто харадаг, ходо муу һанажа, хоро хүргэхын хойноһоо дугташадаг. Тиихэдэнь эрэ хүн хадаа харюу үгөө юм бэзэб. Үдэрһөө үдэртэ иимэр лэ үргэлжэлжэ байна. Тэсэхэ арга һалаа. Яаха болоо гээшэбиб.

Зүгөөр бүлэнэртөө дуратайб, һамгандаашье баһа дуратай зандааб. Туһалхыетнай гуйнаб».

Тиигээд хоёр-гурбан хоногой үнгэрөөд байхада, иигэжэ дахин бэшээ һэн:

«Бүлэнэртөө, һамгандаа гомдожо зураа һэнби. Эбтэй ороолди даа. Бэшэгымни шуулажа хаяарайгты саашань. Хүлисэхые гуйнаб».

Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, зарим бүлэнэр тон өөдэгүй юумэ дээрэ үгээ ойлголсодоггүй. Ямаршье үндэһэгүйгөөр бэе бэедээ мууе һанадаг, сууд, милици хүрэтэршье зарга барилсадаг байна бшуу.

Гэр бүлынхид өөһэд хоорондоо ехэ эбтэй эетэй байхаһаа гадна, үри хүүгэдээ зүбөөр хүмүүжүүлхын хойноһоо оролдохо ёһотой юм ааб даа. Үхибүүн гээшэ ехэнхи сагаа түрэлхидэйнгөө дунда үнгэргэнэ хаям. Тиихэдээ гэртээ хараһан, ойлгоһон юумэеэ бүхэли наһан соогоо мартагдашагүй бүхөөр хадуужа, бэе махабадай, зан зангалай, ухаан бодолойшье талаар хүмүүжэл абадаг. Түрэлхидэйнгөө ажалша һаань — ажалша, архинша һаань, — архиншашье болоҗо магадгүй бшуу. Тиихэдээ түрэлхидэй өөһэдэйнь харилсаан, юунһээшье үлүү үльгэр жэшээ болоҗо үгэнэ. Тиимэһээ түрэлхид өөһэдөө болбосорол үгэжэ шадаха ёһотой.

Гэбэшье зарим эсэгэнэр «ажал дээрээ сүлөөгүй, эсээб, сусааб» гэхэ мэтын өөдэгүй шалтагаан урдаа баряад, хүмүүжүүлгын хэрэгые эхэнэр дээрээ сүм тохоДог, үхибүүдэйнгээ юу хэжэ, ямараар сагаа үнгэргэдэг байһыень огто хэрэгсээнгүй орхижорхидог. Энэмнай одоо хаанаашье таарамжагүй. Эсэгэ хүн өөрөө шударгыгаар оролсожо, гэр бүлынгөө ажабайдалые бүри согтой хүхюун удха түгэлдэр болгохын хойноһоо оролдохо уялгатай хаям.

— Гэр бүлэ соохи «ноёдынь» түрэлхид лэ хаямбибди. Маанадайл хүтэлбэриһөө бүхы амжалта дулдыдаха. Захиралгата уладуудайнгаа (үхибүүдэйнгээ) юу хэжэ, юугээр һамааржа ябаһые шалгаха, юу хэхые заажа үгэхэ ёһотойбди. Өөрөө дахуулжа, ажалай амта танюулхада һайн. Түлеэ залһанда ошоходоо, ондоошье ажал хэхэдээ дахуулжа гаргашаб... һургуулида найдаашье һаа, өөрөө хаба шадал соогоо оролдогшоб, — гээд нэгэ түрэлхиниинь хөөрөө һэн.

Иигэжэ эхэ эсэгэ бүхэнэй зүгһөө анхаралаа табибал, коммунизмын үедэ ажаһууха зол жаргалта үхибүүдэймнай бүри һайнаар хүмүүжэхэ байһаниинь хэлсээнгүй.

Баһа гэр бүлэ дотор ехээр архидаха, бэе бэеэ харшалха айхабтар бүдүүлиг ябадал үзэгдэдэг. Энэ хадаа гэр бүлын ажабайдалда юунһээшье муу хойшолонтойгоор нүлөөлнэ. Жэшээнь, архидадаг эсэгэ ямар байлтайб даа? Бүлэнэрөө хангаха мүнгөө дууһажархиха, ажалдаа һаатаха, бэеэ муудхааха, амгалан байдал эбдэхэһээ ондоо ямаршье үрэ гаргадаггүй. Мүн хүүгэдээ айлгаха, һүрдөөхэ, үбшэн болгохо; һалаха, һандарха хүрэтэрөөшье аашалдагууд бии.

Иимэрхүү ушарта архинша зайран уладые дүмэһэнэй, зэмэ гэмыень заашье сагааруулһанай хэрэггүй. Түрүүшын лэ үдэрһөө эхилээд хэмжээ абаха, ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха, бүгэдэ ниитээрээ тиимэ хүндэ нүлөө үзүүлхэ шухала гэжэ һанагдана.

Тиигээл һаа, гэр бүлэ дотор жэгшүүритэ баримтанууд үзэгдэхээ болижо, ажаһуудалнай улам тэнигэлэн тэгшэ болохо байна.

Гэр бүлэ доторой харилсаа, үхибүүдэй хүмүүжэл һайжаруулха хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум онсо ехэ анхарал табяа бшуу. Энээниие хараадаа абажа, партийна, профсоюзай, комсомолой эмхинүүд соёл сурталай хүдэлмэреэ эмхидхэхэ ёһотой бшуу.

Р. ЦЫБИКОВ.

Редактор Ц. О. ОЧИР[...]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Ула[...] улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. р[...]тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—2[...] отделов: сельскохозяйственного производства и парт[...] жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и па[...]ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологич[...] —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабсе[...]ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и перево[...] 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00529. Зак. № 50[...]